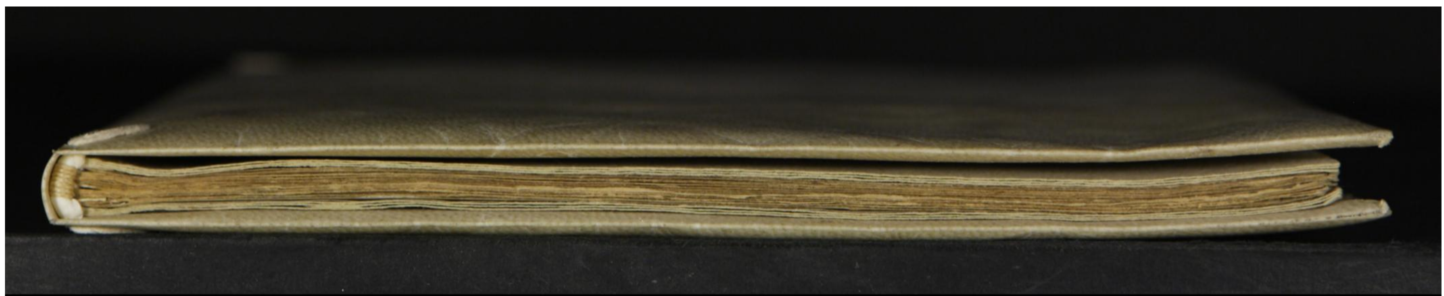

1
6
490

JESU
Alma Patris sapientia, omnis essentiæ, veritatis & cognitionis α et ω benè fortunante!
AUTHORITATE ET CONSENSU
Illustris & Gratiosissimæ Facultatis Medicæ in florentissimâ Academiâ Regiâ Hafniensi,
SUB PRÆSIDIO
VIRI Amplissimi Excellentissimi atq; Experientissimi
DN. OLAI BORRICHII
Philosophiæ ac Medicinæ Doctoris, Philologiæ, Chemiæ ac Botanices Professoris Regii celeberrimi,
Dn. Præceptoris privati, Patroni ac Promotoris sanctè devenerandi,
DISSERTATIONEM HANC INAUGURALEM
DE

MALO HYPOCHONDRIACO

PRO
SUMMIS IN ARTE MEDICA HONORIBUS, ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME OBTINENDIS
Solenni & ingenuo Eruditorum judicio submittit
PAULUS BRAND,
Sunderburgo-Cimber.
Ad d. 27. Septembris M. DC. LXXVI.
In Auditorio Superiori.

HAFNIÆ,
Typis MATTHIÆ GEORGII F. GODICCHENIUS.

Approbatio.

NOn diffundam me in laudanda hac *Dissertatione Medica* Clarissimi Candidati *Doctissima*, ne vino vendibili hederam suspendam; qvod mearum puto partium esse, Lectoribus commendo, qvi isto malo tentantur, & ad prælum admittenda censeo qvæcunqve hic DE MORBO HYPOCHONDRIACO docto calamo exaravit Autor. Hafniæ XV. Sept. clɔ Iɔc LXXVI.

Th. Bartholin,
Fac. Med. Decan.

Amplissimo

COLLEGIO MEDICO HAFNIENSI

VIRIS Magnificis, Excellentissimis, Clarissimis atq; de Republicâ Medicâ optimè meritis,

CONSILIARIIS, ARCHIATRIS, PROFESSORIBUS ET DOCTORIBUS, Ordine Alphabeticô positis,

D. D. THOMÆ BARTHOLINO, Supremi Tribunalis, qvod Hafniæ in aula Regia est, Assessori spectatissimo, Archiatro Regio eminentissimo, Academiæ Regiæ Professori Honorario, Facultatis Medicæ Decano perpetuo ac Seniori longè meritissimo.

D. D. ERASMO BARTHOLINO, Supremi Tribunalis Assessori gravissimo, Medicinæ Professori Publico experientissimo, & Mathematico incomparabili,

D. D. OLAO BORRICHIO, in inclytâ hâc Academia Professori Regio, Medico, Anatomico, Chemico & Polyhistori celeberrimo,

D. D. JOH. HENRICO BRECHFELD, Serenissimæ Reginæ SOPHIÆ AMALIÆ Archiatro.

D. D. FRIDERICO HAMMERICO, Classis & Nosocomii Regii Med.

D. D. MATTHIÆ JACOBÆO, Græcæ Lingvæ Professori Regio.

D. D. CASPARO KØLICHEN, Regiæ Metropolis Danorum Physico laudatissimo & Practico longè felicissimo.

D. D. HENRICO à MOINICHEN, Archiatro Regio Gravissimo, Anatomico & Chirurgo celeberrimo.

D. D. SIMONI PAULLI, Archiatrorum Regiorum Seniori ac Prælato Aarhusiensi.

D. D. WILHELMO WORMIO, Physices & Medicinæ Professori Publico ordinario, Bibliothecario Regio, Philosopho acutissimo & Oratori disertissimo,

DOMINIS PRÆCEPTORIBUS, FAUTORIBUS AC PATRONIS GRATIOSISSIMIS,

Nec non

VIRO Plurimùm Reverendo, Clarissimo atq; Doctissimo

DN. M. NICOLAO BRAND, Ecclesiæ Sunderburgensis Pastori primario vigilantissimo, Parenti pietate filiali, omnisqve observantiæ cultu proseqvendo,

EXERCITIUM HOCCE INAUGURALE

In uberiorem sui & studiorum suorum commendationem

dicat atq; offert

PAULUS BRAND.

JEHOVA JUVA!

DISSERTATIONIS INAUGURALIS
de
MALO HYPOCHONDRIACO

Prooemium.

A Prophetis olim & Apostolis virtute divinâ humani ingenij vires superãte, profligatas fuisse varij generis infirmitates, nemo sacris initiatus Christianis ignorat. SALOMONI, mortalium ab orbe condito sapientissimo, divini Numinis afflatu lumineq; astrorum, metallorum, animalium, plantarum maximarum minimarumq; solidam contigisse notitiam, sacrarum literarum oracula loquuntur. Quid? quod Teste Marco, *sacrosancti Evangelij Scriptore, inter alia eximia credentibus concessa dona, morborum omnium certissimam curationem, per manuum impositionem pollicetur æternæ salutis Magister in cælum abiturus. O ter quaterque beatos Prophetas, Apostolos, Salomonem, aliosq; credentes, quibus tàm præsentem efficacemq;, habitu quodam infuso, morborum omnium curandi potestatem divina concessit benignitas! Nos contrà infelices, quibus hodiè cum* Hippocrate *Medicorum Coryphæo confitendum est:* ἡ τέχνη μακρὴ ὁ δὲ βίος βραχύς. *Artem Medicam esse longam, imò longissimam, paucorum annorum experientiâ edoctus satis superq; didici. Quàm longa & inextricabilis ad Anatomen ducat via: quàm longis locorum intervallis dissita sint plantarum cubilia: quàm profundè terræ visceribus immersa metalla: quàm longâ & prolixâ indagatione veræ morborum causæ ac diversa innotescant symptomata, quanto denique & labore & pretio chemicorum experimentorum arcana comparentur, satius est tacere, quàm paucis dicere. De Vitæ verò humanæ brevitate, quoties mentem meam subit cogitatio, velim, nolim, exclamare cogor: Eheu! quàm totus homuncio nihil est. Qui paulo ante Infans vagiebat in cunis, repentè adultus, mox rapidâ annorum vertigine senio fractus supremam momento agit animam. Fragilitatem vitæ humanæ vivis depictam coloribus exhibet divini spiritûs Numine afflatus* Jacobus *Apostolus, comparans vitam cum vapore,*

re, exiguo tempore apparente & posteà evanescente, *cap.* 4. *v.* 14. *Hunc vaporem seu micantem vitæ flammulam facilè opprimit & extinguit gulæ nequitia ac Diætæ vitium: Hunc cœlum venenato infectum miasmate inopinatò suffocat & strangulat: Hunc benè multæ morborum catervæ frangunt ac debilitant. Tot tantisq; quiobviam irent, vitæ incommodis divinâ providentiâ non defuère superioribus seculis ac temporibus* Hippocrates multi ac Galeni, tùm nostris Paracelsi, Helmontii, Sylvii, Willisii; *nec hâc ætate desiderantur Medici experientissimi, omni certè encomio longè dignissimi, quorum in cognoscendis morborum causis sagacitatem, in debellandis ac radicitus tollendis dexteritatem admirari facilius est quàm imitari. Horum in numerum, cùm & ego olim magna cum contentione animi recipi in votis habeam, quò voti mei compos fiam, gratiâ* DEI *ac ope fretus nullis laboribus, nullis vigiliis, imò & quantum res patitur, nullis parcere impensis animus est. Proindè licet mihi, tanquam levis armaturæ militi nondum ea ad manus sint arma, quibus omnes corporis humani nocentissimos hostes sive morbos expugnare sustineam; primam tamen, utinam feliciter! utinam cum applausu eorum, quorum interest! conjiciam hastam in decantatum illud malum, quod hypochondriјs est inimicissimum. Cujus morbi causas, pariter & curandi rationes dum exercitij ergò, pro ingenij mei modulo, in apricum produco, ne conatibus meis fortunatus desit eventus, antequàm ad propositam disputationis telam pertexendam accingor,* TE, *Pater luminum ac sapientiæ Parens, cum* Salomone *ex totis præcordijs meis precor:* Da, DEUS Patrum meorum, & Domine misericordiæ, da, quæso, mihi sedium tuarum assistricem sapientiam: & noli me reprobare à pueris tuis, quoniam servus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus & exigui temporis & minor ad intellectum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum, si absuerit ab illo sapientia tua, in nihilum computabitur. Mitte illam de cœlis sanctis Tuis & à sede magnitudinis Tuæ, ut mecum sit, & mecum laboret, & sciam, quid acceptum sit apud Te. Scit enim illa omnia & intelligit, & ducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in suâ potentiâ, & erunt accepta opera mea!

CAPUT I.

Definitionem nominalem & realem exponit.

DIsquisitio Nominis Grammatica quamvis ad philologico-criticam potius, quàm sacræ Medicinæ cathedram spectet, ægrotis non verbis, sed herbis divitem exoptantibus Medicum; attamen, qvoniam juxta *Galenum lib.* I. *M. M. c.* 5. ἐπὶ πάντων ζητουμένων εἰς λόγον χρὴ μεταλαμβάνεσθαι τὸ ὄνομα: *In omnibus, de qvibus qværitur, ad rationem oportet assumi nomen:* Merito & nos ad ipsius monitum, de nomine dissertationis nostræ primum filum ducendum putamus.

Nomen sortitur à loco affecto, scilicet hypochondriis, à χόνδρος, qvod significat cartilaginē, & à præpositione ὑπὸ sub, qvasi dicas sub cartilaginibus. *Hypochondrium* verò secundum Anatomiam *Bartholini* renovatam, p. 13. dicitur pars superior lateralis infimi ventris, cartilaginibus costarum inferioribus vicina. Ubi tamen notandum, hôc loco paulo latius id nominis extendi posse, cùm malum loco jam designato non adeò strictè circumscribatur; sed ferociam suam aliis qvoq; abdominis partibus sub hypochondriis & infra hæc sitis exerceat; (qva ratione etiam in sexu seqviore hysterica passio hypochondriaca appellari poterit, Judice *Barbetto in prax. p.* 139.) qvin & reliqvos ventres sæpe numero torqveat. Idcirco tamen nomen hoc neutiqvam mutandum, qvoniam hoc malum, de qvo nobis sermo est, eam duntaxat affectionem comprehendit, qvæ focum & receptaculum agnoscit ventriculum, materiâ acidâ & viscida, partes infestante reliqvas, infartum, & qvæ contradistingvitur passioni hystericæ propriè sic dictæ, fæminis familiari, & insigniori respirationis difficultate comitatæ, rarius in maribus observabili, utut duo hæc pathemata Hypochondriacum & Hystericum in radice arcto satis nexu juncta videantur.

Variis qvoq; nominibus gaudet hoc malum: Dicitur enim *Passio hypochondriaca*, *Affectio hypochondriaca* Sylvio, *Tartarus hypochondriacus* Chemicis, πάθος φυσῶδες *Affectus flatuosus* Diocli & Ætio, propter flatuum familiaritatem in sinistro hypochondrio contentorum, *Mater Scorbuti* Barbetto audit, *cap.* 3. *prax.* Nonnullis

Melan-

Melancholia hypochondriaca salutatur, qvod plurimi malo hypochondriaco correpti melancholiâ laborent. Danico idiomate vocatur: Miltens och Krøsens Forstoppelse. Germani appellant: Das Miltzische Hertzklopffen: Die Kranckheit unter den kurtzen Ribben: Der Gelährten Kranckheit / eò, qvòd strenui Musarum Cultores inter libros chartasq; abdomen comprimentes, hinc liberiori diaphragmatis descensui viam denegantes, undè tardior humorum fit circulatio, hôc malô utplurimùm vexentur.

Hisce decenti brevitate prælibatis, rectô tramite ipsum argumenti præsentis nucleum degustaturi ad πραγματολογίαν properamus. Ubi primâ fronte illicò sese offert definiendi necessitas, omnium suffragio inevitabilis. Delineamus itaq; malum hypochondriacum *dolorem gravativum & constrictorium variarum corporis partium per omnes tres ipsius ventres, maximè ventriculi, diaphragmatis & mesenterii, oriundum potissimum ex colluvie humoris viscidi & acido-austeri, in hypochondrio præsertim sinistro collecti, indeq; nervos dictarum partium, in specie verò nervosas ventriculi partes vellicantis.*

CAPUT II.

Subjectum seu partem affectam inqvirit.

In definitione omnes tres ventres infestari diximus. Veritas hujus asserti ex diversis infrà cap. 7. enumerandis symptomatibus patebit.

Utrum verò lieni, an hepati, an utero, an simul ventriculo diaphragmati ac mesenterio mali hujus origo sit tribuenda, magnam contentionis serram inter se traxère hactenus Practici pariter atq; Anatomici & Chemici, aliis hoc, aliis illud viscus in jus vocantibus.

LIENIS si spectamus officium, est sanè nobilissimum, uti copiosissimi nervi, arteriæ & venæ, vasaq; lymphatica ejus parenchyma perreptantia satis superq; docent. Varia nihilominus ejus est fortuna: Laudatur ab his, culpatur ab illis. Qvæ de cursoribus liene castratis vulgò circumferuntur, fabulam redolent anilem. In hôc verò affectu malè semper audivit, qvàm injustè autem subindè, luculenter demonstrat Magnus Naturæ Consultus & rerum etiam chemicarum scientissimus *Franciscus de le Boe Sylvius*, disp. Med. 5. § 7. In cade-

cadaverum, *inqviens*, humanorum ex variis morborum generibus defunctorum examine atq; observatione valdè sumus mirati, nullum viscus, si cor excipias musculosum, minus offendi labefactatum ipso liene; etiam in *affectibus melancholicis* perperam lieni malè habenti adscriptis, &c. De litigiosa aliàs hujus visceris doctrinâ, ejusq; *vase brevi* ulterius disqvirere supervacaneum duximus, brevitati studentes.

Neq; minus erronea nobis visa est HEPATIS hypochondriacorum accusatio, Anatomiâ Bartholinianâ nos aliud docente: Nam, larvâ Nobilitatis à jam laudato Æsculapio Boreali ipsi detractâ, à magnis criminationibus & contumeliis vindicatum est hoc viscus, aliàs satis nobile. Qvotus enim qvisq; morborum olim non imputabatur vitiosis humoribus, qvos passim Epatis culpâ; sed falsò progenitos criminabatur Medicorum vulgus? ut loqvar cum *Th. Cornelio Consentino* in progymnasm.

Nec putamus rem acu tangere illos, qvi suffocationem uterinam dictam ex *uteri* fonte dirivant. Motus enim ille in infimo ventre globum ascendentem æmulans, ac diaphragma seu guttur impetuosè comprimens, hinc suffocationem minans, utero non competit, utpote duobus ligamentorum paribus propriæ regioni usq; adeò firmiter annexo, ut loco dimoveri suo neutiqvam qveat. Et rationes ex muliebris scientiæ thecâ, de ascensu uteri ficto: de ordinariâ uteri loqvela cum mammis: item, qvasi animal foret, uti narrant cogitasse *Platonem*: de facultate imaginariâ, qva uterus fœtidis ac svaveolentibus sedari vel odores percipere creditur, *vid. Helmont. tract. de flatibus* p. m. 345. depromptæ, qvas nonnulli contrarium statuentes proferunt, jejunæ sunt & frigidæ, nisi cum ineptulis Viros etiam suffocatione uteri laborare velint fateri. Qvod stolidum & ridiculum est.

Missis itaq; his & aliorum placitis, focum hujus mali primarium cum doctissimo *Highmoro p.* 73. *Barbett. prax. Med. p.* 140. *Helmont. tract. Jus duumviratus. Sylvio lib.* 4. *prax. Med.* Tr. 7. aliisq; designamus *Ventriculum*. Qvippe idipsum testatur angustia circa præcordia, seu dolor ægrotantium, perceptus in scrobiculo cordis, loco naturali orificii ventriculi, maximè post alimentorum assumtionem. Adeò, ut non ineptè qvispiam passionem hypochondriacam vocitaverit epilepsiam ventriculi. Præterea qvoq; cum constet, acidum, digestionis

mate-

materiale instrumentum in stomacho, ejusq; glandulosâ tunicâ internâ hospitans, & ipsi vernaculum ac familiare, in malo hypochondriaco variis modis enervatum, commutatum, commixtum ac particulis heterogeneis infectum esse, Qvid mirum, non rectam eduliorum assumtorum fieri fermentationem, nec justam distributionem, nec laudabilem nutritionem? portione chyli fluidiore ac spirituosiore debito citius ad intestina elabente, & qvàm decebat, in duodeno acidiore redditâ, hinc per circulationem sangvinis ad reliqva viscera derivatâ, inqve iis hærendo ab acido suo magis magisqve coagulatâ, tumores varios & infarctus excitante, fibras partium convellente, varios spasmos ac convulsiones, hincqve dolorosa pathemata non rarò inducente, *Archeum* deniqve ab hoc peregrino hospite ustum sui ob displicentiam in morositatem, indignationem, timorem, odium aut furorem exstimulante; Residuâ verò in ventriculo alimenti parte crassiore & terrestriore partim pondere suo, massaqve viscida ac tenaci hospitium suum aggravante, ægrisqve distentiones, murmura, flatus, ructusqve acidos superius ventriculi orificium vellicantes, creante, sputatione molestâ comite; partim diuturniori stagnatione ac morâ, valdè viscida, acidâ, atqve austerâ factâ obstructiones pertinacissimas efficiente. Undè morborum Ilias nascitur, innumeraq; tanqvàm ex eqvo Trojano prorepunt symptomata.

Non proindè svavia *Helmontii* somnia sunt, *Ventriculum* ob multiplices sexti paris insertiones, reticuli cujusdam ad instar per omnes ejus tunicas â *Willisio* eleganter delineatas, serpentis, *Principium vitæ*, *Animæ humilioris sedem*, *vitæ fontem*, *præcipuum corporis nostri coqvum*, *Alimenti promum ac condum*, *aliorumq; pathematum merè naturalium officinam &c.* appellantis, eò qvoqve, qvod ab eô solo totius œconomia sana vel ægra dependeat; Qvin imò prima valetudinis semina ac radices in eo conserantur, depangantur, inolescant, tandemqve maturentur, ceu loqvitur *Thomsonus Philosophiæ Helmontianæ Tutor Vindexq; in Epilogismis Chemicis p. 4.*

Interim haud planè negandum, sæpius intra flexuram intestini coli sigmoideam hærere æqve materiam viscidam & flatuosam, atqve Scybala nimium indurata, dolores & lancinationes per consensum excitantia. Hinc conqveruntur ægri de hypochondrii sinistri dolo-

re, (qvem nonnulli in Anatomiâ hoſpites ſalsò lieni adſcribunt Germanicè das Miltz-Stechen vocantes) à colo ſub ventriculo jacente ac flatuum copiâ expanſo, oriundo.

Diximus porrò in definitione diaphragma ſimul in hoc affectu ſuos pati manes, uti ex reſpiratione anxiâ & gravi colligere licet. Simulac enim Ventriculus in dolore hypochondriaco convellitur, in conſenſum protinus raptum diaphragma, ob vicinitatem & ſtructuram nervorum & membranarum ſibi invicem implicatarum qvamcunqve ventriculi exorbitantiam expiare tenetur. Qvippè, docente *Cartesio*, nervi & membranæ in univerſo corpore ſeſe habent ad inſtar chordarum tenſatum & inter ſe connexarum: unde unô locô unâ fortius pulsâ per conſenſum altera qvoqve movetur, & pars à parte afficitur. Cœterum nervo intercoſtali etiam diaphragma ſurculis ſuis ſalutante, de facili contingit, ut convulsô diaphragmate in conſenſum trahantur cæteri reſpirationi famulantes muſculi; Ex qvibus nervorum, & hinc muſculorum & membranarum ſpasmis multijugæ ægrotantium qverelæ doloris tenſivi. nonnunqvàm ad colli vertebras usqve protenſi; præſertim dorſalis, nephriticum interdum mentientis dolorem, *vid. Willisii Anatom. & Pathol. Cerebri.* Exindè qvoqve cuivis facilè patet, qvâ ratione in hypochnndriacis aſthma aliqvod ſiccum originem nanciſcatur ſuam; Imò, qvi adeò freqventer in prædictorum ſymptomatum ſocietatem veniat cordis palpitatio, afflictis afflictionem addens.

Ad cudendum hoc malum & meſenterium ſuam conferre ſymbolam quodammodò videtur. Etenim chylus acidior & viſcidior per carneam & ſpongioſam inteſtinorum cruſtam veluti per pannum laneum transcolatus motu inteſtinorum periſtaltico, inque venas lacteas transmiſſus non adeò promptè & celeriter per easdem transfertur & propellitur ad ciſternam lumbarem ſeu commune ductus thoracici receptaculum; ſed morâ ſuâ acrior factus canales proprios vicinasque membranas vellicat ac pungit; demùm & vitioſus in ſanguinem delatus ſpiſſum & fermentationi imparem eundem reddit. Venæ denique meſeraicæ hujus inquinamenti gazophylacia dici merentur, quatenus à ſangvine acido, craſſo & viſcido infartæ ſanguinis circulationem ſufflaminando graviorum malorum exiſtunt mineræ. Ut nihil dicam de glan-

glandulis in omnes mesenterii partes disseminatis, quæ duritie & obstructionibus facilè tentantur à lymphâ acidâ, fibras numerosas ac nervos à sexto pari oriundos mordente, quò minùs vitæ spiritus per omnia mesenterii vasa liberè meet, muniaque sua obeat.

CAPUT III.

Causam immediatam & proximam ponderat.

QVoniam benè monente *Sylvio*, nemo ex arte faciet medicinam, qui functionum quarumvis læsarum causas proximas & remotiores non cognoverit. Cognoscet autem eas nemo, qui Anatomes imperitus ac proindè contemtor, ex sui alteriusve quantivis etiam hominis cerebri figmentis corporis humani fabricam molitur. Idcircò cogitationes meas circa veras mali hypochondriaci causas, quas meæ imperfectæ observationes, diligenti scrutatione perquisitæ mihi dictarunt, heîc loci in scenam producam.

Philosophus ille Chemicus *Paracelsus* ♀rum quendam acidum primam hìc ducere phalangem existimat. In hypochondriacis autem humorem reperiri acidum & corrosivum, patet ex dentium, ad quos allidit, stupore. Quod ipsum & ego brumâ proximè elapsâ expertus testari possum. Imò ex observatione *Highmori* p. 105. constat: fæminæ hypochondriacæ, de acidi hujus ferocitate diu multumque conquestæ, linguam, fauces, guttur ac labia, hujus per vomitum rejectione solum, excoriata fuisse & exulcerata. Hoc manifestum acidum in dubium vocantes, *Hippocratis* dogmati contradicere videntur, cum juxta eundem *Acidus humor reliquos præcellens maximè incommodus sit*, de Veter. Medicin. t. 42.

Unde scaturiat acidum Ventriculo geniale & inquilinum? Nemo nisi Anatomes ignarus ignorat: Quomodo autem hocce acidum peccans atque Archeo inimicum in præsenti malo suam excitet tragœdiam, paucis, Chemiæ, veri Naturæ Analystæ adjutus præsidio inquirere conabor. Non opinor, multum à vero aberrabimus cum laudato *Paracelso* aliisque Artis pyrotechnicæ Magistris dicentes: Malum hypochondriacum natales suos debere acido cuidam viscido, subindè in ni-

miùm fixam naturam degeneranti nunc 🜠 aream quandam acidam, nunc 🜖licam ſtypticam æmulanti indolem; (qualem obſervamus in ſucco inſpiſſato corticum viridium nucis juglandis) quatenus ſcilicet partes quædam 🜃eſtriores excrementitiæ, intra reliquias alimentorum deliteſcentes ab acido nimiùm exaltato ſolutæ ſeſe intimè miſceant partibus ⊖inis acidis, ex quarum texturâ mutuâ quaſi vitriolici aut Oſi ſaporis concretum fabricatur. Quippè in hypochondriacis notare licet partes terreſtres, ⊖ium ad inſtar ob nimiam fermenti aciditatem ſolutas, quæ, facto experimento, filtra penetrare ſubtilisſimè poſſunt, nihilominus ab acidi conſortio ſtypticam 🜖licam vel Oſam naturam exhibentes.

Hoc loco obſervandum venit, quod *ingenioſus ille per △nem Philoſophus ac Medicus Joh. Baptiſta ab Helmont. tr. im. g. ferment. it. calor efficienter non digerit. It. Sextuplex digeſtio & alibi pasſim* inculcat: ſtomachi fermentale acidum in hoc ab aliis acetoſis differre, quod, quæ penetrat, etiam volatilizet; Omnis autem ſpiritus acetoſus diſſolvendo coagulatur imò ſolus nullam fermentandi vim habet, quin potius illam ſufflaminat, conſtrictoriâ ac ſtypticâ ſuâ facultate motum principiorum activorum inteſtinum cohibendo. Idcircò fermentum ventriculi, quâ parte fermentum eſt, vitale adeoque volatile eſt, quod chylum volatilem redditum ad ſuſcipiendam ſanguinis tincturam diſponit. Nam acida, quæ pro hujus conſervatione ac reſtauratione aſſumuntur, ac de acido & volatili ſimul participant, & quidem vel naturâ vel arte talia, v. g. Sp. ex lignis, ſpiritus ⊖is dulcis, 🜿ri dulcis &c. cum quibus aliquo modo humor ventriculi fermentalis comparari valet, non in ſubſtantiam ejus mutuantur, ſed impedimenta ſolùm digeſtionis tollunt, craſſitiem & viſciditatem alimentorum incidendo, humorum pituitoſorum lentorem attenuando & corrigendo, & bilioſorum ⊖lixivum præcipitando.

Inter alias cauſas primarias & proximas Modernorum plurimi locum quoque tribuunt *Sylvij* triumvirali trigæ, bili, ſuccò pancreatico acido & pituitæ; Ex quorum, ſed malè diſpoſitorum & vitioſorum in duodeno inteſtino confluxu, atque indè excitato motu alterativo

tivo sive effervescentia, an fores & huic malo aperiantur? limato & polito ingenui lectoris judicio relinquimus.

CAPUT IV.

Causas mediatas remotiores proponit.

INter NATURALES agmen ducit.

TEMPERAMENTUM Ventriculi, Antiquitati dictum frigidum seu melancholicum; Neotericorum verò dyscrasia acida, uti majori cum applausu in scholis recepta, ita maximè frequens in nostris regionibus borealibus, & conveniens utrique sexui ac omni ætati, tàm juvenili quàm senili.

HÆREDITARIAM dispositionem quoque multum contribuere ad hunc affectum producendum, nemo nisi hospes in re Medicâ negabit. vid. *Helmont* ingeniosiss. *Marc. Marci*, & alios.

Circa SEXUM controversia nascitur, utrum sc. & fæminæ hoc malo laborent? Sanè cuilibet æqua judicii lance ponderanti omnium utrumque sexum infestantium symptomatum & causarum faciem, luce meridiana clarius patebit, nihil aut parum esse discriminis inter passionem hypochondriacam & hystericam communiter appellatam, nisi quòd fæminæ raro hypochondriacæ dicantur; sed vel chlorosi affectæ, vel cachecticæ, vel hystericæ &c. Quin imò non sine ratione asseritur, fæminas potius quàm viros affectioni hypochondriacæ obnoxias esse, non tàm propter uteri vitia, quod supra refutavi, quam ob cerebrum & nervosum genus ipsis longè imbecilliora, injuriis adeoque externis ac animi affectibus tolerandis minus apta. Et cur non ab eâdem causâ in utroque sexu idem possit produci effectus?

CAPUT V.

Causas non-naturales in scenam producit.

EX causis non-naturalibus consueto ordine consideratis primo loco sese offert AER, pluviâ multâ, nebulis & ventis borealibus ac occidentalibus hisce in oris ferè quotidianis inquinatus & viciatus, tempore præsertim autumnali & Verno scatens acido, vel ⊖ibus

acribus muriaticis in ejus poros elevatis, & à copiâ ▽osorum effluviorum dilutis.

Porrò Autore *Hippocrate* S. II. *aph.* 3. Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γινόμενα, κακόν: Somnus atque vigilia, utrumque modum excedens, malum. Hoc effatum de quocunque somni & vigiliarum excessu aut defectu dici posse in confesso est. Constat enim cuivis, somnum immoderatum atque nimium magis nocere quàm recreare, corpori ac menti stuporem inducere, multas superfluitates & noxias in corpore accumulare, ad tardiorem humorum circulationem ansam præbere, inprimis qui statim post cænam capitur, nisi patientis consuetudo aliud nos doceat, juxta *aphoris.* 50. S. II. Vigiliæ contra nimiæ spiritus ac calorem dissipantes, diaphoresin ac fermentationes impediunt, musculis diuturnâ agitatione defatigatis noxam inferunt, tardioremque humorum motum, cruditatibus multis comitibus, pariunt.

MOTUS plurima corpori humano confert commoda, si moderatus est & tempestivus; QVIES contrà & vita sedentaria, ex studio præprimis immodico ac intempestivo, neglecto quovis corporis exercitio, victus insuper ratione susque deque habitâ, comprimit abdomen ac diaphragmatis motum, uti supra dictum, inhibet. Jam verò sufflaminato hujus motu, & compressis abdominis musculis, alimenta justo diutius ventriculi cavo immorantur. Quibus ibidem nimis fermentatis, non possunt non partes eorũ 🜃estres cum ⊖inis dissolvi. Hoc in passu hepar quoq; continuò compressum, bilis, vitæ balsami inhibet exitum, undè ex succo amariori degenerat in nimium lixivum & alcalicum. Hinc succi facti nimis fixi in intestinis excitant largum flatuum acrium perventum. Quapropter sæpè malum hypochondriacum comitatur species quædam colicæ, quandoque etiam *scorbutus* indè oriundus, hisce regionibus adeò familiaris, ut nullus ferè reperiatur morbus, cui non aliquid scorbutici subsit, adeoque sub uno titulo tractatur ab Experientissimo Dn. Doctore *Paulo Barbetto.*

In hoc malo gignendo fovendoqve utramqve paginam faciunt etiam ALIMENTA dyspepta & mali succi, cibi crudi, pisces & carnes fumo induratæ, ⊖e conditæ, fructus horarii, panes non ritè fermentati, pultesqve compositæ ex ▽â & farina non fermentatæ, utiliores biblio-

bibliopegis pro glutinandis chartis, qvàm hominibus præſertim ægrotis pro nutritione. Talia enim pulmenta glutinoſa & viſcida in ventriculo abeunt in crudum, tenacem & viſcoſum mucum potiùs qvàm chylum, mille malorum fœcundum parentem. Compertum namqve eſt, ſponte ſua & facilè qvamlibet farinam liqvore ſufficiente ſubactam, & in loco tepido aſſervatam, aceſcere inſigniter, & hinc fermentare & ſpumosè turgeſcere, etiam citra fermenti additionem: Id qvod ſi fiat in ſtomacho non robuſto nec ſpirituoſiori & acriori fermento inſtructô, ex p. n. & ſtomacho peregrino pultis acore corrumpuntur ſuperingeſti cibi, adeoqve tota digeſtio prima exindè depravatur inſigniter, difficulter corrigibilis in ſecundâ. Panis verò ex qvâcunqve farinâ confectus, non ritè fermentatus, ac ita pro digeſtione ſtomachi facilius ſuſpiciendâ, & in aliis unà aſſumptis promptius adjuvandâ ineptus, ex defectu acidi ſpirituoſi volatilis, crudam farinæ mucilaginem reſolventis & volatiliſantis, qvantùm noceat ſanitati, & qvàm fœcundus ſit Genitor morborum chronicorum, præter qvotidianam experientiam vel muliebris loqvitur ſexus, ex ejusmodi panis uſu menſtruorum patiens defectus & cachexias, uti prolixius videri poteſt apud *Kergerum de ferment.* ſ. 3. c. 2. & *Schookium* de ferment. c. 2. & 3. Panis è contrario ritè fermentatus, adeoqve facilè reſolubilis, promptiusqve in ſtomacho digeſtibilis; in ſpecie ſecalinus continet in ſe ∽tum intensè acidum, volatilem tamen adeoqve ſaluberrimum, nonnullis dictum analepticum, duriora etiam corpora, v. g. corallia, ♂tem, ✕✕trum ☿ii, aliiqve rodentem, ut fruſtrà hinc neget *Helmontius* panem reliqvorum ciborum eſſe fundamentum.

Nec Potus hoc loco eſt prætereundus: ſufficienti enim lupuli pingvis aromaticâ conditurâ imbutus, difficiliùs aceſcit, corpus benè humectat, anguſtos ipſius meatus permeat, ciborum meliori fermentationi ac digeſtioni inſervit. Crudus verò, minus ſpirituoſus & nonnihil acidus, nec debitâ fermentatione à fecibus depuratus, aliâve qvalitate vitiosâ imprægnatus, mille malis qvaſi feneſtram aperit, ⊖inas fermenti ventriculi particulas diluit, deſtruit ac obtundit, vaſa corporis anguſtiora obſtruit, ſangvinis efferveſcentiam naturalem infringit & flatibus ac borborygmis corpus excruciat, quæ

omnia

omnia, quantum malo hypochondriaco fovendo faveant, facilè patet iis, quibus vel leviter ejus indoles est perspecta.

Porrò ex rebus non-naturalibus multum conferunt huc excretiones suppressæ: Hinc Virginibus & mulieribus ob suppressionem mensium sæpè accidit hæc passio. Suppressis enim excretionibus, vasa nimiùm replentur, hinc oritur tardior humorum circuitus & consequenter incrassatio eorum. Similiter, *uti eleganter notavit Sylvius lib. 1. praxeos Medicæ*, & in sanis & in ægris quandoque aliquid à testiculis aliisve seminis generationi ministrantibus partibus ac præsertim vegetis, multumque seminis potentis producentibus transire ac meare in universum corpus, quod valdè valideque ipsum afficiat. Cui dicto fidem faciunt non tantum castrati effæminati; sed tùm mares, tùm fæminæ ad ♀ rem alacriores, atque inexplicabili naturalis libidinis œstro nonnunquàm perciti, & imprimis ad objecti sensus potenter moventis, animamque mirè commoventis occursum: Undè quoties votis suis potiri non licet, aut non decet, quot malis subindè urgeantur idcircò, premanturque miseri, docent ac evincunt infinitæ à Medicis notatæ historiæ commiserationis plenæ. Hæc omnia verò à spermatico halitu per universi corporis partes tàm continentes quàm contentas disperso diduci, pluribus evincere non est hujus loci.

Pergo ad insensibilis TRANSPIRATIONIS morbosam in hypochondriacis occlusionem, cujus quanta in omni vitæ genere ac statu sit necessitas, eleganter docuit *Sanctorius in Medicina Statica*, adeò, ut corpus nostrum in continuo fluxu constitutum, atmosphæram certam ubique circumfundat. Hæc verò legitimè procedens, quantum commodi adferat hypochondriacis, ipsimet ægri quotidiè experiuntur: In lecto probè tecti satis benè valere sibi videntur, spiraculis scilicet corporis tunc apertis, & multum excrementitii humoris transmittentibus; relictis posteà plumis, constrictis aëre ambiente poris, iisdem, quibus anteà solebant, incommodis macerantur ac infestantur.

Transpirationis hujus materia communiter vapor seu fuligo saltem aliqua censetur, cujus etiam pars in vestimentis cutem immediatè tangentibus coagulata sordium appellatione venit, imò ipsa hæc evacuatio insensibilis censetur. Quibus tamen ex probabilioribus dogmatis

gmatis physicis constat, exhalationes seu vapores non substantialiter à massâ, ex qvâ exhalant, differre; Verùm hujus saltem particulas minutissimas, iisdem cum toto potentiis prædita esse; ita ut non coloris & odoris tantum ratione (vid. *Tachen. Hipp. Chym.* C. 12.) cum ea conveniant; sed figuram hujus qvoqve æmulentur, uti præter qvotidianam circa operationes chemicas experientiam *Boyle*, qvem ob profundam in Arte Spagyrica scientiam omnis veneratur orbis, *de determinata effluviorum natura* curiosè demonstrat: Nullum vel levissimum saltem ratione materiæ inter transpirationem vulgò insensibilem appellatam & sudoris emanationem discrimen necessariò profitebuntur.

Organa seu glandulas, in qvibus hic vapor seu transpirationis materia secernitur, & qvarum pauca in monumentis prisci illius ævi reperiuntur vestigia, hìc describere, prolixum nimis foret.

Ab AFFECTIBUS deniqve, & à principio activo seu Archeo nervos dirigente p. n. irritato, hoc mali dependere nemo ibit inficias. Solam sæpè iracundiam huic malo fenestram apperuisse, testatur experientia. Inter omnes autem primas tenet *mœstitia*, acidum, actionum plerarumqve ritè obeundarum inimicum infensissimum pariens, redundante præprimis in corpore pituita paulò viscidiore, sangvinem glutinosiorem, adeoqve ad rarescendum ineptiorem reddente, unde animi deliqvia, aliaqve hujus affectus phænomena plura derivari solent.

CAPUT VI.

Differentias exhibet.

PRælibatis pro instituti ratione affectûs, qvem delineandum suscepimus, causis, restat, ut paucissimis methodi ergô consideremus differentias.

Est itaqve *Malum hypochondriacum* vel *connatum & hæreditarium*, vel *recens*, vel *inveteratum*.

Connatum & hæreditarium totas aliqvando familias invadens difficillimè admittit plenam curationem.

Recens verò omnia fermè symptomata habet leviora & tolerabiliora,

biliora, cum gravativo & constrictorio, non unâ vice diu, nec qvovis die æqvaliter ægrum affligente dolore, in abdomine utplurimùm sese prodente, & simili ei, qvi à pondere aliqvo premente oriri assolet, uti patientium qverelæ satis indicant. In qvo dolore simul partes nervosæ vicinæ originem nervorum suorum eandem obtinentes cum nervis in sinistrum ventriculi orificium insertis, versus hunc sese contrahunt, ipsis ventriculi fibris simili spasmo unà affectis.

Inveteratum, qvia altiores jam egit radices, gravia symptomata habet omnia, deqve ingratâ sui præsentia ægros ferè nunqvàm non admonet.

Subjecti respectu nonnunqvàm plures, interdum pauciores corporis partes infestat. Ventriculus in aliqvibus, imò pluribus benè appetit; in qvibusdam tamen ab assumtis facilè læditur. In diaphragmate qvoqve tensio major minorve deprehenditur.

Causarum ratione tot ejus constitui possunt differentiæ, qvot ejusdem jam ante assignavimus causas.

CAPUT VII.

Signa Diagnostica colligit.

MEdico inprimis Juniori, ut in morborum diagnosin perveniat, incumbit, ut signorum vel symptomatum accuratam & diligentem instituat inqvisitionem: Nulli autem paradoxon videatur, ex symptomatis constituere signa, & ex signis vicissim symptomata morborum.

Signa E. diagnostica & symptomata, qvibus catervatim comitatum sese manifestare solet *Malum hypochondriacum*, occurrunt benè multa, eaqve molestissima. Et qvidem *Summo Ventri* sacræ *Palladis* arci, domicilio mentis ejusqve functionibus non parcit hic affectus, qvin potiùs præter apprehensionis simplicis confusionem, operationis ingenii perturbationem, memoriæ hebetudinem, 1. Animum qvandoqve ad tristitiam & melancholiam disponit, cum leviori aut graviori melancholiâ dictâ hypochondriacâ. 2. Multis vigilias creat molestas, aliis insomnia; qvosdam mox ab assumto alimento satis placidè dormientes aliqvot post horas excitat, ubi

sci-

ſcilicet abſoluta eſt qvalis qvalis alimentorum in ventriculo alteratio. 3. Graviſſimis nonnunqvàm affectibus, utpote epilepſiæ, convulſioni, apoplexiæ, paralyſi anſam præbet. 4. Aurium tinnitu moleſtiam parit. 5. Vitio hujus morbi oculi caliginoſi fiunt, & qvandoqve vertigine corripitur æger. Simul 6. faciei rubor & calor obſervatur, pallore & frigore præviis. In plerisqve ægris 7. ſaliva multa obſervatur & inprimis aucta, qvandò gravius affligit malum. Nonnullis 8. ſitis augetur in paroxysmo. Ac ne malorum qvid deſit, caput qvoqve 9. gravitatis ſenſu & ad ſomnum propenſione afficitur, & non raró 10. Cephalalgia & dolor lancinans ipſum occupat.

Medio in Ventre obſervabilia ſigna ſeqventia ſunt præcipua: Anguſtia præcordiorum, phlogoſes ac reſpirandi difficultas poſt alimentorum aſſumtionem, in aliis qvidem citius, in aliis tardius; rurſus in aliis gravius, in aliis levius affligentes, tàm ratione individuorum diverſorum, qvàm alimentorum variorum. Nam in qvibusdam paſſio uterinæ ſuffocationi ſimilis producitur, adeò ut fauces ſibi occludi, ſeque ſtrangulari putent ægri. Interim pulſus primum compreſſus, qvandoqve nullus ſentitur, aliàs in paroxyſmo omni ferè momento mutabilis; ſed pauló poſt freqventior ac qvaſi febrilis redditur, concurrente plerumqve cordis palpitatione, animiqve nonnunqvam deliqvio.

In infimo Ventre ſcenam ludunt ſuam dolores gravativi & tenſivi in regione lumbari incipientes, & graviſſimo contorſionis ſenſu hinc inde in abdomine oberrantes, nephriticum interdum dolorem mentientes. Hoſce dolores comitantur utplurimùm ructus vel acidi vel nidoroſi. Sed prætereà freqventer urget nauſea & vomendi conatus, jejuno præprimis ſtomacho cum inſeqvente interdum vomitu. Qvodqve hîc notabile eſt, vix ceſſant aut minuuntur prædicta & mox dicenda mala, niſi vomitu ejiciatur pituita varia, nunc ▽ea, crebrius craſſa & viſcida; nunc inſipida, ſæpè acida, acerba, pontica, & nonnunqvàm ſimul amareſcens; (qvam amarem, viridem, porraceam & corruptam pituitæ, aliorumqve in ventriculo corruptorum humorum copiam haudqvaqvàm à bile æruginosâ & vitellinâ derivandam mordicus defendit contra bilioſas qvorundam opiniones *Helmontius*

montius in Scholarum humoristarum passivâ deceptione & ignorantiâ) qvibus verò excretis liberantur brevi, aliàs per plures horas protrahitur malum & angustia. Interim effervescentia aliqva notabilis sentitur in ventre atqve ebullitio qvasi, undè & sursum halitus, vapores, ructus observantur elevari, & per intestina flatus devolvi cum rugitibus, qvibus per crepitum emissis levamen accipit æger, iisdem autem retentis angustias majores aut tormina etiam patitur. Undè hypochondriorum, sinistri præsertim flatulenta intumescentia ægros urget, adeò, ut aliqvando tympani ad instar distentum sit abdomen. Sed & plerumqve contumacissima alvi obstructio angustat eosdem, qvia cibus in humorem pituitosum & viscidum muratus ab intestinis non promovetur pertinaciùs iisdem adhærens. Ubi effervescentia prædicta excitatur, frigus circa regionem lumbarem, atqve inter scapulas dispersum molestum est, febremqve intermittentem mentitur, atqve ephemeram nonnunqvàm progignit. Qvin hoc frigus excipit aut sine frigore exoritur æstus in hypochondriis valdè molestus; moxqve per omne corpus dispersum varia parit symptomata. In mediis hisce angustiis non raró sudor erumpit frigidus, qvi decrescente malo mutatur in calidum. ⊡na interim observatur planè varia; nunc pauca; nunc multa; nunc tenuis; nunc rubicunda; nunc albicans vel ▽ea. Recenter autem micta utplurimum est citrina & aliqvantulum crassa, utut pellucida. Interdum turbida & pallida cum Θium copia. Qvæ aliqvandiu qviescens præcipitatur in materiam viscidam copiosissimam, in arenulas rubicundiores & farinam nunc in fundo, nunc in parietibus subsidentem. Unde & Medicinæ imperiti ut plurimum accusant renum calculum ob dolorem in lumbis perceptum, qvod sabulum tamen, in □nâ tale non exstitit. *videatur Helmontii 🜿rus insons.* Deniqve non solùm dictos ventres inqvietat hæc malorum Ilias; sed & latius evagatur, & partes extremas seu artus formicationis sensu ac stupore occupat, imò universum corpus tanqvàm domesticus tortor lassitudine spontaneâ ita debilitat, ac si defatigatum esset, multoqve labore ac fustibus exceptum.

Hæc varia innumeraqve alia symptomata & mala largo imbre in universum corpus sese diffundentia æqve cognitu necessaria atqve

curatu

curatu ardua, qvamvis acccuratè atqve ordine examinare, & qvâ facie suam ordiantur protasin, continuent epitasin, finiant catastrophen, adumbrare mihi animus initiò fuerat, deterruit me tamen moles, ne disputationis limites transgressus, omnibus hisce recensendis immorando Lectori tædium crearem. Interim ut ex multis multorum symptomatum causis pauca in medium proferam, è re futurum spero, si *flatuum* causas & effectus paulo attentius explorem. Qvæ qvidem doctrina, qvamvis videri possit sordida, nihilominus qvia flatus plerorumqve morborum internorum causæ sunt, Medico expendenda. In generationis flatuum reddenda ratione venit explicanda eorum materia & efficiens. Materiam suppeditare communiter dicuntur humores viscidi & pituitosi, undè in ventriculo & intestinis propter notabilem adhuc humorum cruditatem & crassitiem, flatuum collectio est freqventissima. Verùm non minus materiam tenuosissimam in flatus seu blas qvoddam impetuosum redigi posse, qvod viscerum fibras distendendo plurimis malis ansam præbeat, præter Æolipilam ▽eorũ & ∽tuosorum destillationes testantur, qvorum commoti vapores tantam vim habent, ut vasa intimè juncta aut arctius conclusa diffringant. Uti non ita pridem mihi contigit, ⊖ volatile o°o sum *Sylvij* in XXtro hermeticè clauso, in arena opinione calidiore reponenti. Cujus vitrum magno cum strepitu disruptum adstanti mihi nares & faciam acuminatis suis frustulis fricabat. Negandum interim haud est, illius generis flatus, qvi in materia viscidiori & tenaciori generantur, pertinaciores atqve durabiliores existere iis qvos ex tenuiore materia generari diximus, utpote qvi, nisi copiosiore materia perpetuentur, facilè discutiuntur. Efficientis autem munus hoc in casu bili vulgò tribuitur, vel humoribus tenuiorum partium: qvi in viscidiorem materiam agentes, eamqve attenuare satagentes in flatus eandem resolvunt; undè carminativa dicta medicamenta, utpotè volatilia & attenuantia in principio flatuosos affectus augere potius, qvàm tollere videntur. Verùm concipi vix potest, qvomodo hæc volatilium aut biliosorum actio crassiores & pituitosos in flatus resolvere potis sit, nisi qvâdam accedente effervescentia seu fermentatine, cùm, qvæ sine hâc in mechanicis contingunt corporum solutiones, substantiæ etiam viscidio-

tis, ne flatuum qvidem vestigium exhibeant. Potius E. concludendum, *tria* esse, flatus producentia, *calorem*, *fermentationem p. n.* & *spasmos viscerum.* vid. *Willis.* Pharm. rat. *Calorem* hoc præstare, ventorum non tantum illa artificiosa docet excitatio, qvam per Æolipilas ▽â plenas & carbonibus impositas, conficimus; sed svadent etiam hoc viscerum interiorum v. g. coli inflammationes, qvas flatus, intestinum hoc & vicina valdè distendentes comitari solent. *Effervescentias* flatus producere omnium corporum solutiones, intervenientibus his, contingentes, item fermentationes vegetabilium, vasa nonnunqvàm diffringentes, docent, vel exindè colligitur, qvod circa ventriculum & intestina, ubi fermentationes conspectiores fiunt, flatuum etiam proventus sensibilis magis sit; qvibus accedit, qvod ab ipso sangvine p. n. ebulliente halitus copiosiores discedentes per arterias ad ventriculi & intestinorum cavitates deponantur, lateraqve eorum distendendo, anxietates pariant maximas. De *Compressione* verò res paradoxa magis videtur: probabilior tamen sit, ponderatis illis, qvæ ventorum in macrocosmo productioni ministrant. Qvemadmodùm enim aër naturâ suâ vim qvandam elasticam seu expansivam possidet, ratione cujus, si comprimatur, instar lanæ aut plumarum mollissimarum in Daniâ nostrâ usitatarum Eiderdunen ab avibus Islandicis Eider dictarum, qvarum tres libræ in palmarem globum cogi possunt, qvæ suæ expansioni relictæ culcitram vel stragulam qvinqve pedes longam & latam, explent, sese iterum explicare, aut ad latera exserere cum impetu conatur, hincque vapores aliave corpora sibi contigua simul propellit & ventum excitat: Ita vapores intra microcosmi cavitates qvasdam undulantes, si harum angustatione comprimantur, aut à naturâ suâ expansivâ, aut à calore viscerum magis magisqve explicati, vel novorum accessu coâcervati, angustius hoc spatium evitantes, unusqve eorum alterum agitans, ventum microcosmi seu flatum producit. In atmosphæra majore hoc ita fieri, præter follium compressionem, hincqve aëris cum impetu expressionem nubes probant: qvæ sæpius præterqvàm qvod ventis materiam suppeditent, efficiens qvoqve eorum existunt, qvatenus hæ, ut corpora graviora & compactiora aërem subjacentem premunt, & ad atmosphæræ partem tenuiorem fluere cogunt. Qvod autem in macrocosmo folles,

nubes

nubes, &c. præstant; hoc in corpore animali à parietibus viscerum constrictis magis exspectandum: id qvod exindè evidens fit, qvod circa illam intestini coli curvaturam sigmoideam arctissimam, in qvam idem aliàs amplissimum in hypochondrio sinistro abit, flatuum copia & impetus major observetur, atmosphæra scilicet illa intestinali magis compressâ. Qvibus suppositis, haud difficulter intelligitur, *Willisii* illam de flatuum in intestinis generatione *Pharm. Rat. Sect. III, c. 1.* hypothesin, non adeò firmam esse, qvasi scilicet parietum horum extensiones & intumescentiæ convulsivæ cavitates subjacentes ampliarent, ut humores in his conclusi pro vacuo avertendo in vapores rarefierent, & flatus constituerent. Siqvidem meritò dubitatur, an in convulsionibus viscerum, uti eorum fibræ intumescunt, ita pariter his subjacentes cavitates amplientur, contrario credibiliori, aliaqve occasione demonstrando: Undè etiam ampliationem dictorum spatiorum pro vacuo adimplendo humorum rarefactionem seqvi aut comitari, id est, intestina impleri, qvia dilatantur, concipere haud possumus. Et hæc de flatibus!

CAPUT VIII.

Πρόγνωσιν delineat.

DEtectis ita caussarum morbificarum fontibus, cæterisqve circumstantiis ritè consideratis, haud arduum erit πρόγνωσιν seu eventus prædictionem determinare. Ea tamen minime præcipitanda; sed conditione qvâdam semper munienda, ne fama ac eruditio Medici in dubium veniat, uti contigit *Eunomo illi apud Ausonium* in seqventi epigrammate:

Languentem Cajum moriturum dixerat olim
Eunomus &c.

Eventum autem hujus mali nemò promittere potest subitò, qvin imò de plenâ ejus eradicatione & exstirpatione certi qvid spondere, sæpè temerarium est. Postqvàm enim adolevit, omnem industriam, omnes conatus Medici frustratur & eludit, utut in incunabulis benè qveat exstingvi.

Cepha-

Cephalalgiis contumacibus, appetitu proſtrato, flatuumqve proventu haud magnoperè urgentibus præſentibusve, ſpes ſalutis in vado eſt. Si altas egerit radices, progignit haud degenerem ſobolem *Scorbutum. vide Praxin Barbettianam. Scorbutum* autem qvi dixerit, lernam malorum dicet. Hinc freqventes cordis palpitationes, melancholia, agrypnia, ephialtes, nonnunqvàm etiam Epilepſia, & qvidem talis, ut à Dæmone provenire crederes, imprimis mulieribus ſupervenire ſolet. Malo hoc non curato ac vomitu nigro accedente, funeſtum eſſe ſignum & mortem plerumqve preſſo ſeqvi pede, nonnullorum obſervatio eſt. Si à ſcybalis diu retentis contumacisſima alvi obſtrictio adſit, periculum eſt, ne in χορδαψὸν ſeu volvulum aut inflammationem, deniqve ſphacelum comitem abeat.

Uteri Hæmorrhoidibus, uti aliqvi loqvuntur, ſive menſibus copioſius prodeuntibus, à pasſione hypochondriacâ multæ liberari dicuntur, nec ſine ratione: numeroſa enim vaſa *hypogaſtrica* in vaginam maximè uteri terminata, exonerando ſeſe uberius, maximam materiæ morbificæ portionem auferre, ſicqve maſſam ſangvineam multò defecatiorem reddere omninò poſſunt.

CAPUT IX.

Curationem producit.

PRæmiſſis itaqve iis, qvæ pro inſtituti ratione ad mali hujus cognitionem videbantur: ordo jam poſtulat inqvirere ea remedia, qvibus maleficus hic tyrannus oppugnari, ejusqve ſpicula ac tela infenſiſſima retundi qveant. Nihil enim juvat noſſe morborum cauſas, nî ſimul ipſos ritè curandi artem noſcamus.

Licet autem malum hoc non minus Medicorum ingenia, qvàm laborantium corpora diutiſſimè crucians altiſſimis defixum radicibus ægrè radicitus exſtirpetur, attamen haud deſiſtendum à curatione, qvò graviſſima, qvibus ægri macerantur ſymptomata minuantur, ſenſimqve à deſperatione ad ſpem à metu ad fiduciam Medicinæ beneficio revocentur.

Reſpiciendum hîc ante omnia ad curandi methodum, ἐν ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει, *ablatione & additione* conſiſtentem.

Abla-

Ablationem, ut cum Neotericis loqvar, indicant *res duæ præternaturales: Causa morbifica*, *& productum causæ morbificæ.*

Additionem res secundum naturam, nimirum pauxilum illud, qvod superest sanitatis, seu constitutio naturalis, causa constitutionis hujus, & accidentia seu operationes ejusdem.

Remediorum materia ex usitatis fontibus, *Chirurgico*, *Pharmaceutico* & *Diætetico* depromenda.

CAPUT X.

Fontem Chirurgicum aperit.

MUltis placet evacuationem unicum esse remedium humorum peccantium: sed evacuatio ipsorum nimiam duntaxat copiam minuit, non item variam ipsorum intemperiem corrigit, undè dubitari poterat de Venæsectione. Et sanè Anima (qvam in sangvine hospitari inqvit Moses in *Levitico cap.* 17. *v.* 14) sæpenumerò cum sangvine emittenda esset, si omnis sangvis corruptus beneficio, propè dixerim, maleficio Venæsectionis evacuandus esset, uti anilis qvorundam Chirurgorum imaginatio est, rudi plebeculæ, de qvocunqve corporis dolore aut imbecillitate conqverenti protinùs Venæsectionem svadentium & sangvinem copiosè detrahentium; qvasi verò massa sangvinea intellectu peculiari ac prudentia instructa impuras tantum sui particulas amandet foras, aut vasa peculiari in sangvinem corruptum aversione teneantur, & proindè illum tantummodò expellant.

Alium E. Venæsectionis usum ac finem dicimus, sangvinis videlicet imminutionem & per conseqvens ventilationem, ut videlicet vasis aliqvantulum depletis, sangvis convulsione partium nervosarum forsan stagnans in citiorem cursum suscitari, atqve medicamentis idoneis, gratis atqve Archeum illuminantibus facilius purgari atqve emendari possit. Hunc in finem pro subjecti aliarumqve circumstantiarum ratione jure celebrari potest in *hypochondriacis* qvoqve, eamqve felici successu non carere observationes qvotidianæ loqvuntur.

Miſſis qvoqve *Arabum* figmentis, cum Anglorum Herophilo *Harveo* ſtatuimus, nullam adeò eſſe venarum ſibi invicem proximè adſitarum delectum habendum, cum promiſcuè hauriant liqvorem ex communi arteria; Aſt nota: qvò affectæ parti propiorem commodè invenire venam potes: eò minus in ſecando operam ludes.

Cæterum an *Salvatella* cum liene ſecretiore qvodam conſenſu conſpiret, ejusqve ſectio in lienis morbis miraculo vicinos producat effectus? uti Clariſſimi Nominis *Dn. de la Chambre* variis argumentis oſtendere parat, dubium eſt, de qvo alii videantur.

Nonnulli qvoqve familiare admodum eſt, in hoc aliisqve affectibus excitare fonticulum, ad ſeri aliorumqve humorum pravorum in corpore natorum oberrantiumqve copiam expurgandam imminuendamqve. *Helmontium* qvidem huic remedio vix adſtipulantem, ſed convitiis potius & ſarcaſmis in communem praxin debacchantem reperies, qvaſi præter illud, qvod in parte cauterio proximâ corrumpitur nutrimentum, nihil per fonticulum materiæ morbificæ vel ex toto, vel aliqva parte efflueret, uti ex ejusd. *tractat. Catarrh. deliram. Aſthm. & Tuſſ. Scab. & ulcer. Scholar. it. de cauter.* legere licet. Aſt innumerâ ferè Medicorum experientiâ aliud probante, ipsâqve inſuper morborum mediatrice Naturâ, per ulcuſcula ſpontè facta morbos ſæpius curante; propria verba *Helmontio* regeri poſſunt, *in cit. tr. de cauter. aph.* 11. *&* 29. cauterii uſum in cruoris abundantia ſeu plethoricâ conſtitutione admittenti, ut per partem illam exulceratam ſangvinis qvantitas imminuatur. Qvo ſtante, concludo, etiam lymphæ acidæ copiam cum ſangvine putreſcente, hinc mali hypochondriaci materiam ex hâc ſcaturigine ulceroſâ exſudare poſſe. Qvod ſi verò qvis ejusmodi ulcus arte factum deſiderat, vel in brachio intra muſculorum Δtoidis & bicipitis interſtitium: vel in femore intra muſculum vaſtum & gracilem: vel in tibiâ intra gaſtrocnemium & ſoleum, non celerius certiusve perficitur, qvàm ſi cutis utrinqve elevata per lanceolam dividatur, ſtatimqve piſum interſtitio imponatur; qvod ab humiditate affluente intumeſcens locum perpetuò ſervat apertum. Totum hocce artificium qvi legere amat, conſulat nervoſiſſimum illud aureumqve opuſculum Chirurgicum *Joh. van Horne* p. m. 108.

Neqve

Neqve hic ſicco prætereundum eſt calamo, in ſangvine hypochondriacorum poſt celebratam Venæ ſectionem colorem nigricantem plerumqve conſpici, ab atrâ bile à qvibusdam derivari ſolitum. Id qvod frigidum ſanè ratiocinium eſt, & petit principium: hoc nigrum eſt, E. ab atra bile vel melancholia, & idem ac ſi argumentarer: Caſſia fiſtularis eſt nigra, E. eſt melanogogum, cum tamen ſit cholagogum. Qvare *Fracaſſatus tract. de Cerebro & Lingvâ* p. 378. colorem iſtum nigricantem, exindè, qvod ſangvis, qvi eſt in fundo patinæ, aëri non ſit expoſitus; non verò ex ulla Melancholiæ ſeu Non-Entis mixturâ eſſe contendit: qvod ut confirmet, mutari ipſum colorem dicit, fieriqve rubrum, ſi aëri viciſſim exponatur; qvod & ipſum tamen vix per omnia experimentis conſentit. Plus lucis circa varios à variorum ⊖ium operationibus dependentes ſangvinis colores deſiderantem ablegatum volumus ad ſacra Chemiæ, item ad *Williſium in Pharm. rat. Swalwe de acido & alcali: Tachenium in Hippocrate Chemico. Sylvium in praxi*, *alios*.

CAPUT XI.

Fontem Pharmaceuticum recludit.

PRimis viis hypochondriacorum utplurimùm maximâ lenti, viſcidi ac ponderoſi phlegmatis, ſtomachi plicis coäleſcentis copia ſcatentibus, nihil magis conducit, ſi patientis conſtitutio corporisqve habitus permittit, qvàm Archeo amicum & arridens emeticum, humorum corruptorum ſaburram, qva veluti *Augiæ* ſtabulum ſcatet ventriculus, ut ita dicam ſcopis everrens. Qvippè ſine vomitoriis adhibitis fermenta exotica in corpore genita, atqve altiora morborum ſeminia, qvæ chatartica haud attingunt, raro exſtirpantur.

In omnibus verò vomitoriis ventriculum aliqvantulum repleri conducere arbitror, qvò viſcidæ peccantes particulæ facilius eructentur, ſeqvente aliàs irrito plerumqve vomendi conatu.

Pro vomitu autem excitando præ cæteris remedia metallica, ſine qvibus, ceu loqvitur *Matthiolus*, morbi chronici fruſtrà tentantantur, maximam promittunt opem. Et qvidem ☿ialia medica-

menta cæteris præfero; qvippè non minus corporis humani, qvàm ☉ purificationi ſervit ☿ium ritè tàm præparatum, qvàm adminiſtratum, videatur *Petræus* in Noſolog. Harmonic. p. 86. qvin & aſaro tutius eſt ☿ium, ſi *Zwelfero* fides habenda.

Propinentur ☿ialia præcipuè in infuſo v. g.

℞. *Croc. metallor. gr. vj. ad viij. Infund in Vin. Rhen* ℥ij, *ſtet in leni calore per noctem. Manè filtretur & add. Syrup. de canell* ℥ß. M. f. Hauſtus manè & unâ vice ſumendus.

Notandum: 1. Si in Vino malvatico infundatur juxta nonnullorum præſcriptiones, raro purgare per ſuperiora; ſed ſolùm per inferiora. Melius igitur recipitur Vinum Rhenanum, qvod ratione acidi ſui plus extrahit. Notum ſiqvidem eſt, niſi extrahendis addatur acidum, parùm nihilve extrahi.

N. 2. Qvantitatem vini eſſe determinandam: nullum qvippe recipiens recipit per modum imprimentis; ſed per modum receptivitatis ſuæ. Ubi itaqve *gr. viij. Croci metallor.* recicipiuntur, ibi & vin℥i ij. recipiendæ veniunt.

N. 3. Infuſiones ex metallicis, præſertim ubi ☿ium ingreditur, accuratè per chartam emporeticam filtrandas eſſe: alias, ſi qvid de ſubſtantia infuſi pertranſeat, hauſtumqve plicis ventriculi & inteſtinorum ſeſe inſinuet, tormina, diarrhæas ac hypercatharſes excitari.

Huc ſpectat *Sapa Vomitoria* Sylvij. *Oxyſaccharum Vomitorium*, ⦶*lum album &* ⦶li ⊖. ▽*a benedict.* Ruland. *Syrupus emeticus* Angeli Salæ ad ℥ß. in vehiculo convenienti exhiberi ſolitus.

Si forma liqvida aut potionis ægro non arridet, pilulæ poterunt porrigi, liqvoris defectum juſculo ſuperhauſto compenſando:

℞. *Extract. ſpecif. emet.* Mynſicht. ℈j. ad ʒß. F. l. a. Pil. No. xvj. vel in formâ pulveris:

℞. ♀*ri emet.* Mynſ. gr. iv - vj.
Eleoſach. macis. gr. iij. M. F. Pulvis.

Peracto aut ſedato vomitu, ſi redundare videantur prædicti humores, poſt ſufficientem eorum temperationem evacuari ac minui poterunt per alvum exhibitis per epicraſin purgantibus, ſed lenibus: fortiora

tiora enim pessima inferunt symptomata, ægrosqve disponunt ad dysenterias, tormina & diarrhæas. Non admodum facio cum iis, qvi electivè purgantia dari existimant; nam revera vix dantur. Rationes pro negativa sunt seqventes: qvia (1) non dantur isti qvatuor humores, in qvibus hæc electivè purgantia fundantur. (2) *Catholica, Panchymagoga* destruunt electivè purgantia, & qvodlibet purgans purgat absqve proæresi qvemvis humorem obvium peccantem & naturæ molestum, præsumendo, an sit atra vel flava bilis, qvod ipse fatetur *Sennertus Epit. instit.* p. 605. scribens: Rhabarbarum *primariò* qvidem bilem, *secundariò* autem pituitam educere. (3) Nec color excrementorum vel pro bile aut melancholia evacuatâ aliqvid concludit: Uti Testem insuper habeo ingeniosum *Willisium Pharm. rat.* 72. & 73. It. *Swalwe disq. therapeut.*

Prosunt itaqve pilulæ ex gumm. ✳io *Quercetan.* prævi is prius digestivis seqventibus, acrimoniam in specie acidam temperantibus & viscidatem incidentibus, ut ita facilior & minus molesta fiat purgatio.

R. *Liquor. Terræ fol* 🜿*ri.*
℞*æ* 🜿*ri* ana. ℥ß. M.
vel in forma pulveris:

R. *Arcan. duplicat. Mynſ.*
Ocul. ♋. *præparat. ana gr. xij.*
∘°∘ ♌at. fœnic. gtt. ij. M. F. Pulvis, *duabus saltem, tribusve post cœnam assumtam horis ex cerevisiæ vinive potentioris cochleari sumendus.*

Seqvuntur jam pilulæ: R. *MP.* 🜿*ear. Quercet.*
de ✳*iaco ejusd. ana* ℈ß.
Resin. Jalap gr. iv.
⊖is *succin volat.* gr. ij. ∘°∘ *cortic. aurant.* gt. ij. F. Elix. c. Propriet Pil. No. XX. glycyrrh. cinanomive pulvere conspergendæ.
D. S. Eröffende und laxierende Pillen auff einmahl.

Inter purgantia medicamenta ☿rialia ritè præparata & methodicè exhibita non vulgarem usum præstant, inprimis ☿rius dulcis, qvi

ſæpius ♎tus revera fit diaphoreticus, multisqve ex regno minerali palmam præripit, v. g. ℞. *MP. de ſuccin. Craton.* ʒſ. *Reſin. ſcammon. gr.* iij. ☿*rij* ♎*ti dulc. ritè præparat. gr.* viij. F. *cum eſſent. anthos pilul.* No. XX. S. *ut ſu*p*rà.* Vel. ℞. *MP. de Aloërosat.* ℈j. *Reſin. Gialap.* gr. vj. ☿*ri* ⊕*lat. ritè præparat.* ⊖*is* ✱*ci ana gr. v.* ∘°∘ *ſem. fœnic.* ♌*lat. gtt. iij. F. cum eſſent. ſuccin. Pil.*

Multi ab *aloëticis* in hoc affectu abhorrent propter virtutem adſtrictoriam, qvam poſt ſe relinqvunt ordinariam. Verùm hic metus de nihilo eſt, & vis adſtrictoria facilè corrigitur per alia v. g. ☿rialia &c. Qvippè inter laxativa aloë optima aliqvantulum correcta tùm inſons, tùm efficax apparet juxta *Helmontij* teſtimonium. Eſt enim balſamica, ventriculum roborat, abſtergit, attenuat, putredini reſiſtit, vermes enecat &c. Senum qvoqve ventriculis amica eſt, non ſolùm, qvod ſenes ſint frigidiores; Verum etiam, qvia Senes maximè propenſi ſunt ad cruditatem acidam generandam, qvod & ſudores eorum acidi & alia docent. Acidæ verò cruditati maximè reſiſtunt amara, ideoqve & putredini reſiſtunt. Et licet interdum oſcula venarum hæmorrhoidalium ſtimulet & aperiat; ſit tamen cum levamine ægrorum. Qvantoperè enim hæmorrhoidum fluxus ſublevet melancholia laborantes, abundè teſtatur *Coi* experientia.

Diaphoretica uti cunctis fermè morbis; ita maximum qvoqve huic malo ſubſidium afferunt. Ea verò ſint euſtomachica, ſpirituum vitalium texturæ congrua, Archeum illuſtrantia & illuminantia. Sunt autem ſudorifera huic affectui inſervientia potiſſimùm *aromatica & ⊖ia tàm vegetabilium, quàm animalium*, ut & ex *mineralibus* petita varia.

Per *aromatica* intelligimus omnia, qvæ calorem præ ſe id eſt, qvæ partibus volatilibus ſpirituoſis ſcatent, omnia juxta Medentis ſententiam ad ægri ſalutem peragunt, tonicum cujusqve partis vigorem fovent, Archeo congruunt, impuritates undiqve reſolvunt, abſtergunt, abluuntqve, liberam reſpirationem conciliant, ſerum ſalſum, acidum, auſterum, corroſivum, malè moratum ad indolem ſvavem, benignam, bonam, mitemqve reducunt, zeſim vel effervescentiam miſcellaneorum degenerum confutant, borborygmos, item meteora

caput

caput ferientia præcipitant, dissipantqve, nihil usqvam intectum relinqvunt, qvo infirmus ad valetudinem revocetur,

Qvænam sint ⊖ia *vegetabilium volatilia*, & qvô modô à Vulcano & sine eô fabricentur, optimè docet Celebratissimus *Wedelius in nuperrimo edito experimento chemico novo de ⊖e volatili plantarum.*

Ad ⊖ia animalium volatilia tanqvam sacram anchoram *in scorbuticis, hypochondriacis, hystericis, aliis*, confugiunt modernorum Practicorum plurimi, qvos inter amplissimus *Sylvius*, qvi præclaram in medendo laudem legitimo ⊖ium horum in —.-tus attenuatorum usu consecutus, in praxi suâ vix iis qvicqvam freqventius commendat, præprimis *in præfatione alterâ lib.* I. *praxeos* apertè pronunciat: Nullam esse animalis adeoqve hominis partem consistentem aut fluidam, utilem aut superfluam, qvæ non abundet ⊖e volatili, animalibus penè proprio: à qvo proinde benè aut malè constituto sicut sæpius pendet valetudo adversa vel prospera, ita ab eodem vitiatum corrigente exspectanda meritò valetudinis labefactatæ instauratio & integræ conservatio, qvin ejusdem confirmatio, imò augmentatio. Et illustre hujus celeberrimæ Academiæ Decus *Borrichius in Hermetis, Æ yptiorum & Chemicorum sapientia ab* Hermanni Conringii animadversionibus *vindicata* p. 333. notavit: convulsas & hystericas illustres plebejasqve, aliis pharmacis etiam longo usu probatissimis nihil opis spondentibus, nihil afferentibus, ex oleo & spiritu cranii humani cum suo ⊖e remisto, propinatoqve ex vino præsentissimum sensisse auxilium. Rationem subnectens Vir Celeberrimus, in affectibus, *inqvit*, prænarratis nervosæ partes membranæqve ab humore acri, & acidiusculo punguntur, sollicitanturqve ad contractionem; ingesto autem cum spiritu oleo hoc tenuiore, & ad locum affectum ope ⊖ium comitantium propagato, partes antè hinc indè compunctæ, vellicatæqve ita obliniuntur, mitiganturqve, ut acidi penetrantis aculeos minus sentiant. Cui adstipulatur, qvem ego discipulorum observantissimus ceu alterum Parentem veneror Amplissimus D. D. *Simon Paulli*, trium Danorum Regum Archiater celebratissimus, Qvi antepilepticum è sp. cranii humani ⊖e suo prægnante magnam partem confectum magna laude usurpavit, eoqve desperatas propemodum epilepsias percuravit, Præceptore *Daniele Sennerto* in cujus urna illius cineribus perpetuum ver comprecatur.

Qvæ

Qvæ nam ſint ſudorifera ex regno minerali petita & huic ſcopo inſervientia, vel leviter ſaltem in ſtudio chemico verſato patebit, nedum inter Vulcani ſacra diu multumqve verſato.

Qvod ſi cui formula ſudorifera arrideat, ſeqvens parari poterit:
Recip. ▽æ *fœnicul.* Cinam. *ana* ℥ ſ. *Theriacal.* ℥ *vj.* ⊖*is volat.* C.C. ʒ*ij Diaphoret. ana* ℈ ſ. ᔕ ⊖*is* ✻*ci gtt.* XX. *Syrup. card. bened.* ℥ ſ. *M. f. Hauſtulus unâ vice aſſumendus.*

Hoc loco notandum venit, ▽as ſtillatitias vulgares ſeu communi ♌landi methodo præparatas & vehiculi loco interdum uſurpari ſolitas, plantarum laticem, non ſangvinem, phlegma non ſpiritum aut ⊖em continere: qvales igitur effectus in perarduis ſpinoſis calamitatibus (prout pollicentur vegetabilium qvorundam craſes) qveant iſtæ exſerere, qvivis in praxi verſatus facilè videt. Qvapropter ut efficaciores evadant, analyſis prævia reqviritur per odorem putrefactivum, qvò detur opportunitas ⊖em, oleum ac ſpiritus proliciendi. Proceſſum ipſum, qvomodo ex plantis hâc viâ elici poſſit ⊖ volatile, *in Transactionibus Philoſophicis Anglicanis* recenſuit D. D. *Cox.*

Diuretica ſymbolum qvoqve ſuum huc conferunt, qvalia ſunt ⊖ia lixivialia v. g. petroſelini, ſtipitum fabarum, geniſtæ, ononidis, juniperi, fimi columbini, tardas □næ vias aperientia, hypochondriacorum amurcam eliminantia, peſſimam illam corporis furiam acidum ubi ubi in corpore hærens exarmantia. Maximè commendatur ⊖ compoſitum, qvod ex remanentia ᔕtus ⊖is ✻ci elicitur, egregium diureticum, dictum digeſtivum hypochondriacum. Item ᔕtus aperitivus *Penoti*, cujus virtus dependet à parte ſilicum & ⊖is ♀ri volatilis. *Helmontius* diligentiſſimè commendat lapides ♋ diureticos, in tract. *à ſede animæ ad morbos* §. 25.

Porrò emendant & corrigunt peregrinas & hoſtiles corporis aciditates ex ♀ro *præprimis parata medicamenta*, in humoribus melancholicis craſſisqve incidendis & attenuandis, ideoqve obſtructionibus aperiendis magnam vim habentia v. g. ᔕtus ♀ri volatilis, ⊖ ♀ri volat. Cremor ſeu cryſtalli ♀ri. *Henricus ab Heer lib.* 1. *obſ.* 1. plus tribuit

Tartaro

Tartaro crudo per lotionem à partibus impurioribus liberato & pulverisato, qvàm cryſtallis anxiis Chemicorum manibus inde præparatis. It. ♀rus chalybeatus. ℞a ♁ii ♀iſata, ♀rus Vitriolatus, qvi niſi ſit ritè præparatus, dira qvandoqve excitat ſymptomata, ut vomitus, cardialgias &c. id qvod non ⊖i ♀ri acceptum eſt referendum, ſed ∿tui vitrioli ſæpius impuro. Spectat huc etiam Tinct. ♀ri, Terra ♀ri foliata ejusqve liqvor. ∿tus ſalis ✻ci cum ♀ro & ⦶tro ana calcinatis paratus & cum liqvore ex Terrâ ♀ri foliata miſtus pro ſecreto habetur, it. ſp. ſalis ✻ci amiſatus aut caryophyllatus pro curandis hypochondriacis mille encomiis extollitur. Prodeſt etiam Elixir compoſitum ſeqvens:

R. *Elixir. propriet. dulc. vel ſine Acido parat.* ℥vj.
Liquor. terræ fol. Tartari ℥iij. M. *Doſis eſt à gutt.* 30. *ad* 40. *in vehiculo appropriato manè & veſperi.*

Paratur elixir dulce per alcalia vel fixa ut Sal Tartari, vel volat. cum ∿tu ſal. ✻ci &c. Huc facit qvoqve Sal. Tartari nutritum ad ℈j. vel R. *Salis hypochondriaci* ʒß. (præparatur ex ſal tartar. & ⦶tro ana partibus æqualibus) S. Eröfnungs Saltz auf einmahl aus einem Gläßlein Wein zu nehmen. Imò ſolum nitrum depuratum commendatur hîc, præſertim ubi flatus aut phlogoſes magis urgent, cujus uſu deſperatos hypochondriacos ad extremam ferè maciem deductos feliciter curavit *Bartolet. tr. de dyſpnæa* lib. V. Cap. 4.

Nec negligendum hoc loco Sal volatile oleoſum *Sylvij*. Ejusqve ∿tus polychreſtus & carminativus, qvibus ad diſcutiendos flatus tàm in ventriculo qvàm in inteſtinis hærentes, maxima vis ineſt.

In hoc qvoqve affectu commendari ſolent ſp. ſal. & nit. dulces, omnibus modis utiles, pituitam incidentes, bilem temperantes, flatusqve in ſua generatione impedientes & genitos diſſipantes, fermentum ventriculi iners & cruditatem nidoroſam corrigentes, obſtructiones demùm ſolventes. Hi tamen à prudente Medico cum magna cautione & parcâ manu propinandi & convenienti vehiculo probè remiſti, ne ſc. acidum atqve auſterum in ſubjectis ejusmodi plus ſatis abundans intendatur, ſicq; affectus contumacior reddatur. Qvapropter hâc de re eleganter *Sylvius lib.* 1 *prax.* p. 830. *Prudentia* inqvit, *opus eſt Medico, ut pro cæterorum in corpore ſimul exiſtentiũ humorũ diverſitate ſeligantur*

tur maximè remedia convenientia, undè mirum non eſt, ſi non habeant omnes Medici eundem ſemper ſucceſſum, quamvis utantur iisdem medicamentis; ſed non eodem tempore, ut nec in iiſdem effectibus aut cauſis quorum determinatio pendet à judicio practico, *ſingulis ſuo tempore, loco ac menſurâ ritè adjudicante.*

Ad fermentum Ventriculi corrigendum & humores pituitoſos viſcidos ſimul emendandos *Vinum medicatum* apprimè hîc convenit, contumaci morbô longiorem medicamentorum uſum deſiderante. Parari autem poteſt ſeqventi forma: Recip. *Rad. enul. camp. Galang. Calami aromat. ana ʒj. Fol. Majoran. Roriſmarin. centaur. min menth criſp. ana Mſ. Sem fænicul dulc. carvi, aniſi, ana Drach j. Cinamom acut. Drach ij. Cortic. arant ſicc. Drach. j. Limat. ♂tis pura ℥j. Tartari opt. crud. Drach. jſ.*

Conciſa & craſſo modo contuſa inſuantur ſacculo ex ſind. albâ, cui in vaſe XXreo lapideove anguſtioris colli immiſſo affundantur Vini albi Gallici ℥ XXX. Poſtqvàm per horas XII. vel plures in cella ſteterit, qvo tempore vis radicum & plantarum aromatica inſinuabitur Vino, bibat æger hauſtum bis terve de die, aut manè jejuno ſtomacho, aut inter prandendum ac cœnandum, prout cuiqve magis placebit, addendo in qvovis hauſtu vel ſpiritus Salis vel Nitri dulcis gtt. XII. vel Elixir propriet dulc. gtt XX. Ubi penè conſumtum eſt, aliud recens vinum in uſurpati locum affundatur tam diu, donec vis aromatica penè omnis fuerit extracta.

Colophonis loco in auxilium vocanda *Chalybeata*, virtute Herculeâ, qvâ pollent in hâc hydra debellanda, cæteris haud inferiora. Ineſt enim ♂ti inſignis vis abſorbendi acida & roborandi fibras, Philoſopho illo per △nem *Helmontio, Tachenio in Hippocrate Chemico aliisque* imò ipſa experientia teſte. Reliqvis verò omnibus præferunt alii limaturam ♂tis crudam, ſed puram: Alii ♂tem cum ſulphure præparatum: Alii ejus crocum cum ſalibus. Salia enim lixivialia cum limatura ♂tis concurrentia aggrediuntur partes acidas ♂tis, quô factô deſtruitur ſtructura corporis ♂tis, crocusque in corpus aſſumtus ſaltem eſt alcalicus, qvi ab acido ventriculi ita coagulari neqvit, ut perfectam vitrioli naturam induat, deſtructo prius acido minerali. Aliàs ♂s concurrens in acido fortiori degenerat in vitriolum, qvibusdam

nau-

nauseosum, imò vomitorium, præsertim ♂te impuriore existente & tantillo licet ♀ris contagio inquinato, à quo vitriolo tunc intra corpus emergente pertinaces vomitus superveniunt.

Adhiberi etiam possunt Tincturæ ♂iales, Tinct. ♂tis *Zwelf.* Essent. ♂tis dulc. &c. Quas tincturas & essentias omnes, quanti ipsemet *Zwelferus*, vir de tota Medicina optimè meritus, æstimat, legere est *in pharmacop. Aug. Animadvers.* p. 437. Ubi apertè pronuntiat: Tincturas nil aliud esse, quàm simplices tantum ♂tis solutiones, pro diversitate menstrui hâc vel illâ tincturâ imbutas, quæ tamen vera ♂tis essentia non est; sed utplurimùm ejus vitriolum sive metallum solutum, fucato tinctum colore. Quod autem in effectu valdè inter se differant, non fieri ob artificiosam eorum præparationem, sed propter menstruum affusum, cujus ratione magis vel minus efficaces, magisque aut minus aperientes vel adstringentes sunt, nec non volatiliores aliæ, aliæ fixiores.

Agmen claudunt ex fonte animali optima qvoqve emanantia pharmaca v. g. C. C. crudum, ustum & philosophicè calcinatum, Ebur sine △ne, corallia, oculi ♋. Unicornu Grönlandicum, dens eqvi marini, &c.

Hisce sexui seqviori propinandis commodè admisceri poterit Castoreum & ex hoc parata essentia tàm simplex, qvàm qvæ composita magis ex castoreo & asa fœtida cum 🜍vini Tartarisato parata, ▽a hirundinum cum castoreo, ▽ hysterica *Crollii*, Elixir uterinum &c. Qvibus meritò annumeratur myrrha omnem coruptivum acorem tollens, & balsamicâ vi qvamcunqve corruptionem putrescentem inhibens, indeqve ad vitam longam *ab Helmontio* commendata *Tract. Arcan. Paracels.* p. 626. *Paracelsus* ipse ceu optimum pestis præservans myrrham commendat. Tinctura E. salutis B. D. *Langii* ex myrrha cum sp. vini Tartarisato extracta, loco cujus & spiritus salis ✱ci cum 🜍 paratus pro menstruo capi potest, salutare erit remedium, corrigens acidum & resolvens viscidum.

Scybalis diu retentis & obstructionem inferentibus clysteres parari possunt emollientes & abstergentes.

In formulis pluribus hic annectendis non ero prolixior. Commit-

mittuntur enim cujuslibet prudentis & exercitati Medici judicioso arbitrio ratione circumstantiarum ætatis & sexûs curam agentis.

Sed collectis velis ad ultimum caput me accingo.

Caput XII.

Cum diæta valedicit.

FInem his imponit diæta seu rerum non-naturalium aptum regimen triplex, *vitale*, *naturale* & *animale*.

In *Vitali* AER qui inspiratione admittitur sit purus, serenus, calidus & siccus; si non naturâ talis, arte saltem, accedendo in conclavi apto △nes, parandus. Imprimis ventriculi & intestinorum regio ab ambiente aëre frigido quàm maximè muniatur, summoque studio à pedum immoderatâ frigiditate caveatur, ut quæ citissimè per nervos cum ventriculo communicata ipsius fermentationem magno ægrorum incommodo impedit, calorem opprimit, omneque inflationum genus opinione citius procreat, undè præcordia perpetuò turgida inflataque existunt, totumque corpus ampliore ferè mole, quàm pro naturæ modo cernitur.

In *Naturali* CIBI sint εὔχυμοι καὶ εὔπεπτοι. Contra cavendum sedulò à frequenti salsorum & acidorum tùm alimentorum tùm condimentorum abusu, qvibus malo more indulgent & assuescunt plurimi ferè à primâ ætate, putantes, non satis sapere alimenta, nisi usurpentur aut valdè salsa, aut valdè acida. Hinc trito proverbio testantur Belgæ, debilitari naturam tùm salsis tùm acidis: Sout en suer krenckt de natuur.

Porrò ad diætam qvod attinet, in nullo magis sollicitos esse expedit, qvàm in *potu salubri*, stomachi Archeo maximè arridente, vires facilè reparante, ac sordes per ▢nam, sudorem, tussimve eluente. Præstat enim obsoniis vilibus cum potu generosiore saporis & odoris laudatissimi vesci, qvàm opiparos utcunqve lautissimos cibos liqvoribus corruptis admiscere. Hujus si scorbutici essent memores, insignia commoda ab hoc consilio in salutem suam reportarent.

In

In *Animali* somnus fit moderatus; Vigiliæ œconomiam corporis turbantes sint tempestivæ ac modicæ.

Meditationes & lucubrationes statim post cibum assumtum minimè instituantur.

Alvus sit semper sui officii memor, ut & alia microcosmi excernicula.

Motus & *Quies* justis temperentur mensuris.

Animus si mœrore angatur, confugiendum ad salutares promissiones Evangelicas atqve ad Philosophiæ moralis præcepta, contra pravas imaginationes & qvævis molesta mentem munientia. *Musica vocalis humana & instrumentalis*, qvæ symphoniacis nititur concentibus sæpè correctrix est affectuum menti & corpori insidiantium, Archeumqve ad displicentiam, morositatem, & indignationem commoventium. Uti *David* citharâ suâ canens *Saulem* malo Genio obsessum ad mentis tranqvillitatem reduxit. Qvî verò Musica operetur, jam pridem ingeniosè explicuit Experientissimus Dnus Præses, Præceptor sanctè colendus in libello *de Cabala character. & linguar. diversit.*

Et hic dissertationis nostræ terminus esto!

Tibi יהוה DEO *Triuni, Optimo, Maximo* dona Tua ut varia, ita & sanandi distribuenti sicut vis 1. Cor. 12. *pias ago gratias pro præstito in hâc dissertationis telâ pertexendâ auxilio. Porrò devotis implorans precibus, velis studia mea in sacrosancti Nominis Tui gloriam dirigere, ac menti meæ inspirare medicandi consilia ad proximi ægrotantis sanitatem citò tutò & jucundè restaurandam facientia. Studiorum meorum curriculum aliud nihil est, qvàm Tuæ immensæ sapientiæ, benignitatis & misericordiæ cognoscendæ admirandæq; exercitium. Adsis itaq; pro immensa misericordia Tua, servo tuo indignissimo domi forisq;. Peregrinare, qvæso, hospitare, pernocta mecum, uti cum* Tobia juniore *Sacer Tuus Genius* Raphaël. *Reple me*, ô fidelissime Amator hominum JEHOVAH! *qvæ Tua profunda & inscrutabilis sapientia est, non tantùm scientiâ medicâ; sed etiam vera sapientia: ut in admirandis Naturæ & Artis operibus Tuum Nomen omnipotens, æternum, incomprehensibile & prægloriosum devotè agnoscam, piè amplectar, seriò colam. Averte à me* Sancte Domine, *omnes vanos usus artis Medicæ, qvos qvidem mundus*

vel ad fastum, vel ad delicias, vel ad turpis lucri studium confert. Sic age, O magne & misericors DEUS! *cui volupe est de throno omnipotentiæ mortalium miserias intueri, preces exaudire, infirmitatibus auxiliari in* Numinis Tui *gloriam! Annue precibus meis devotissimis,* Clementissime Cœli ac Terræ Domine! *Ita ego servorum Tuorum minimus prostratus coram* TE, *gratiarum intimarum, devotarum, maximarum holocaustum in hoc miserrimo miseriarum theatro offeram. Qvanto transiet vanitas, effugient infirmitates, dilabentur peccata, totus totus per omnem æternitatem in misericordiæ Tuæ laudes resolvar.*

TANTUM!

Ad

Doctissimum Medicinæ Candidatum

PAULUM BRAND.

PErge tuos ornare dies, doctamque medendi
Artem, morigero Numine, redde Tibi.
Hinc studiis, semper florens, Tibi laurea surgit;
Crede mihi, titulis non minor illa tuis.

σχεδίως P.

Th. Bartholinus.

SIMO-

ALIA CARMINA,

ET

GRATULATIONES EPISTOLARES.

AD
Clarissimum & Pereruditum
DN. PAULUM BRAND,
Pro Licentiâ ad Honores Medicos disputantem.

Non lucet lucus; nec BRAND, qvia diceris, uris;
Sed qvia de Clara es Lux benè nata, Domo.
Plura Tibi merito vellem nunc scribere Amico;
Sed mihi tum tempus, tum qvoqve vena negat.
Est aliqvid votis qvod possem dicere; dico,
Sit tua ter felix, BRAND, Medicina malis.

Amicè scripsit

CHRISTIANUS NOLDIUS
S.S. Theolog. P.P.

SIMO-

21

SIMONIS PAULLI EPISTOLARIS GRATULATIO

AD

PAULUM BRANDIUM

Medicinæ Candidatum.

Συν Θεῷ

Præstantissimo, Doctissimoq; Juveni,

PAULO BRAND
Sunderburgo-Cimbro,
Medicinæ Candidato dignissimo,

S. P. D.

PRonuper qvidem, SAC: REG: MAJESTATIS *Daniæ ac Norvagiæ Regis ac Dni. Dni. nostri Clementissimi*, CHRISTIANI QUINTI, *vivat! vivat! vivat! & regnet in æternum*: Medico Castrensi Viro Clarissimo, Dno Johanni Valentino Willio, Medicinæ Licentiato, de Spartâ qvam nactus erat, dum condignè gratularer, me nunqvàm panxisse carmina, publicitùs confessus sum omni populo; attamen non diffiteor in præsens, me admodum adolescentem orbum patre, sed *Johanne Huswedelio* Præceptore, præ aliis Latinis Poëtis, semper tanti perpemodum fecisse *Horatium*, qvanti (absit jactantia dicto) Alexander Magnus cubitum iturus *Homerum*. Atqve hinc accidit, ut mihi grandævo Seni, præ ætate jam langvido, memoriâqve fluxâ ac labili, nec dum exciderint illa *Horatij* tamen:

Qvid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? qvid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriâ qvis exsul
se qvoque fugit.

Hæc ad stateram mentis, dum ego examino accuratius, oppidò miror, cum ille ipse, aliô locô, *impigrum ad extremos Indos, currere mercatorem* observarit, *ac argentum aurumq; viliora virtutibus esse*, docuerit, unà cum

cum aliis philosophis; cur sciscat aut decernat tamen: qvod is, *qui Patriâ exsul se quoq; fugiat:* insuper habens, qvod *boni virtutis*, non verò *sceleratô habendi amore*, patriâ sint exules. Ut taceam, *Plautum* defendere, *eum qui per virtutem perbitat, non interire.* Et qvid Nos non pro Patriâ? *pro quâ Cicero*, verâ ac Christiana religione, nunqvàm initiatus, testatur; *neminem bonorum dubitare, si ei sit profuturus, mortem oppetere.* Pervelim ergò, honestô locô natos Juvenes, instar Ulyssis (qvot autem annos, ipsus domô abfuit aut peregrinatus est?) ad svaves Sirenum cantus, sive sociorum, sive comitum aures cerâ obturantis; & suas qvoqve sibi, ad illa recensita ex *Horatio*, obturare: contra morigeros esse, & faciles aures præbere *Isocrati ad Demonicum*, hæc svadenti: *Ne te pigeat longam ire viam, ad eos, qui se aliquid utile docturos profitentur: & cum Mercatores rei familiaris augendæ gratiâ, tanta maria transmittant, turpe fuerit adolescentes, excolendi ingenij causâ, nec terrestre iter velle suscipere*; qvæ sibi dicta adolescentes putabunt, ut animo veluti inscribant. Et nonne Pythagoras ac Plato, ob animi, non verò Fortunæ bona comparanda, patriâ extorres in Ægyptum contenderunt, minimè se fugientes, sed in se retrocedentes, ex parte animi bonis instructi, ita ut sua omnia secum portantes, saltare vacui coram latronibus viatores potuissent? Nonne Anacharsis, Scytharum Regis frater (sanè id admirandum) Athenas profectus est? Nonne Apollonius Indos ipsos invisit? proh! qvales hi sunt Mystagogi, & sapientiæ Antistites? & hinc iterum *Horatius* frustra est, dum opinatur, qvod

Terras non animum mutent, qui trans mare currunt;

horum exemplis refutatus, dûm iter faciendo, unicè id studuerint, saluberrimis sapientiæ præceptis institutisqve ut abundarent, domum reduces.

Ast *Præstantißime Juvenum* Brandi *dilectißime*, qvid opus est, modò recensitos Philosophos, hic loci veluti in Scenam introducere ceu penulâ indutos, eos ut respicias aut imiteris; cum constet, te non leniter tinctum, sed penitus imbutum esse politiori literaturâ, atqve adeò ipsus horum omnium, & similium, sponte tuâ aut ultrò recorderis? maximè cum *Parentis admodum Reverendi Viri, Domini*

mini Magistri NICOLAI BRAND, *Ecclesiæ Sunderburgensis Pastoris Primarii, præclarè de eâ meriti*, authoritate & jussu, jam pridem aliqvot Academias Germanicas, non lustraveris solùm, sed per aliqvot annos in iis substiteris, unde pronuper in Regiam hanc Celeberrimam Academiam advena, nunc, *cum virtus nomen inane non sit*, rectè ac decorè illius *præmium petas*, ac in eâ, priusqvam Doctorali tiarâ caput redimiaris, seorsum renuntieris Medicinæ Licentiatus, Dno D. OLAO BORRICHIO hujus publici actus Præside, ac Domino Doct. THOMA BARTHOLINO brabeutâ, jam pridem vivi per ora Virûm instat *Ennij Patris*, qvi volitant, mori qvos Musæ vetant.

Cæterum cum Tuus *Dn. Parens*, ætate sexagenario major, Venerandus Senex, in spem ac commodum Patriæ, Te fratresqve tuos, adeo prognariter contendat, vos ut bonos aut Reipublicæ utiles cives, tempori, Patriæ sistere, næ ille ob hæc omnia, jam pridem id promeritus est, ut in Prytaneo, ex publico alatur, Athenis receptâ olim, imò vel hodiè, adhuc Cedrô dignâ consvetudine.

Qvem si complures interim imitarentur Parentes; nonne longè rectius, filiorum fortunis, secus ac qvandoqve usu venit, prospicerent? qvippe nonnulli eorum, cæci amoris in prolem ductu, malum! filios suos usqve adeo sive deperiant, sive demoriantur; ut nolint ex ulnis aut amplexibus suis, illos dimittere; qui post dein qvoqve, non Lycurgi sagacem venaticum, sed ollarem famelicum canem (qvorum Plutarchus meminit) repræsentant; desides; discincti; ineruditi aut inertes; obscuris in locis ætatem extendentes; paterna abligurientes bona; solidos dies cum noctibus comburentes; Tabaco fumantes, Thée insuper sorbentes. Atqve hoc ipsum est, vel sedentes, haud peregrinantes semetipsos fugere, & se dare turpiter. Hinc mecastor appositè satis, mihi vernaculâ ac maternâ lingvâ, ejusmodi gurguliones, ac terræ inutilia pondera, vocantur: Mömen-Söns/ Darfelinge/ Dögenichte/ so nicht weeten eenen fulen Hund uth dem Aven tho locken / edder dar tho nicht dögen: Qvi contra mihi ego grator ipsus, & me circumspicio, qvod DEO duce, & auspice DEO, meos octo numero fili-

os,

os, hodie adhuc DEI gratia ex decem ſuperſtites, abhinc aliqvot annos, & domi meæ liberaliter eduxerim, & poſt dein, non omnes qvidem literis, ſed aliis qvoqve honeſtis ſtudiis, mercimoniis emundis, vendendisqve neceſſariis, (qvæ Germanicè appellanda veniunt die Buchhaltereyen/ über grosse weitläufftige/ unrichtige verworrene Rechnungen/) deditos ad exteras Regiones, ut in Germaniam, Belgium, Britanniam, Galliam, Hiſpaniam, imò in Indiam orientalem, *ſolius DEI*, *Regiusque noſtri Clementiſſimi in honorem*, *ac in Patriæ commodum ac emolumentum*, amandarim: & cur ob hæc mihi non gratarer? Qvippe *Regius Propheta David Pſalmiſta*, qvanti faciat ac prædicet fæcundum conjugium, ex his illius conſtat *Buchanano incomparabili Poëta Chriſtiano* interprete:

Victum, labore, vix parabis, anxiô,
Ni DOMINUS admorit manum.
At ille amicis interim ſuis dabit
Purum ſoporem ſomniis:
Domumque dulci prole fœtam liberûm
Præbebit. Hæc hæreditas,
Hæc illa merces, quâ beat charos ſibi,
Rerum ille DOMINUS omnium.

Facere ergò aliter non poſſum, qvin qvoqve collaudem, ſimiles *Parentis tui*, fortunas & inſtitutum, Te, qvoqve ad longè diſſitas Regiones, ſtudiorum causâ mox ablegaturi; Tibi verò *perdocte BRANDI*, *Medicinæ Candidate*, pro re natâ, præ aliis tuis fratribus, toto pectore fauſta ac felicia omnia comprecor: D. T. O. M. veneraturus, ut qvemadmodvm ſalvus ac incolumis, ex Parentis amplexu dimitteris aut abis, ita qvoqve Te reduce, DEO propitiô vos invicem amplectamini. Vale *mi BRANDI* filii loco dilectiſſime, qvi te paternè veluti adhortor & admoneo; ut ſi qvi ſunt eruditorum, paſſim habitantium, qvi me norunt, illos meo

nomine, officiosissimè salutare memineris; Te verò ipsum, etiam atqve etiam valere, salvereqve jubeo.

Tuus usqve ad Aras & Urnam

SIMON PAULLI Sim: Nep. Hen: Fil:
Regiorum Medicorum Senior,
qvartum supra Septuagesimum agitans annum.

Dabam in Regia Haffniensi Academia, Anno 1676. 18. Septembr. qvô, illa ipsa hora, dum hæc ad Te perscribo, magno animi prolubio, à filio meo charissimo *Johanne Joachimo Paulli*, Negotiorum nostratis Danicæ Societatis Orientalis Indiæ, in Insula Java Bantamii, tabularum, accepti & expensi per qvadriennium circiter præfectô, literæ optatò mihi sunt redditæ. Servet illum DEUS illiusqve fratres porrò publico commodo; Filiam verò unicam charissimam, unà cum matre conjuge svavissimâ, mihi ætatem superstites: Atqve hæc summa paterni mei voti est.

VIR CLARISSIME,

MEdiorum filios appellabat Vetustas, non tàm eos, qvi vitæ primordia Medicis debebant, qvam qvibus decretum, adhærescere Medentium disciplinis, captare omnes in hoc genere proficiendi occasiones, & re atqve opere ad saluberrimæ, sed unà difficillimæ artis secretiora ὁρμὴν suam & impetum generosum declarare. Cæteri, utcunqve honorato se nomine nonnunqvam circumdent, & per pseudothyrum ingerant in hæc sacra pedem, inter carcinomata veriùs, qvàm filios artis censendi, qvibus ἀπειρίη, κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον imperat, & medendi methodus fœdè ignoratur. Te jam diu non Germanicæ modò Academiæ, sed & Regia hæc nostra in germanissimis

Æscu-

Æsculapii filiis meritò numeravit, ut qvi ad genii dexteritatem, sollicitudinem omnem, industriam, conatumqve infatigabilem adjeceris; dignus qvi ex hoc tempore non inter filios amplius, sed Magistros Artis numerere. Qvod ut aliis mihi freqventer experimentis testatum reddidisti, ita publicâ nunc de MORBO HYPOCHONDRIACO disputatione luculenter confirmas. Perge ita, *Clarissime Brandti*, & qvam ex merito jam Tibi decernimus Laurum Medicam, recentibus qvotannis baccis redde floridiorem; de qvo cum ambigere non patiatur experrecta Tua sedulitas, ego currenti calcar non addam, sed ex animi intimo sensu vovebo, ut

Dii Tibi dent annos, à Te nam cætera sumes.

Hafniæ 20. Sept. Anni 1676.

OLAUS BORRICHIUS.

Amico in paucis charo
VIRO *Præstantissimo, Eruditissimoque*
DN. PAULO BRAND
Pro Licentia ad honores medicos
disputanti,

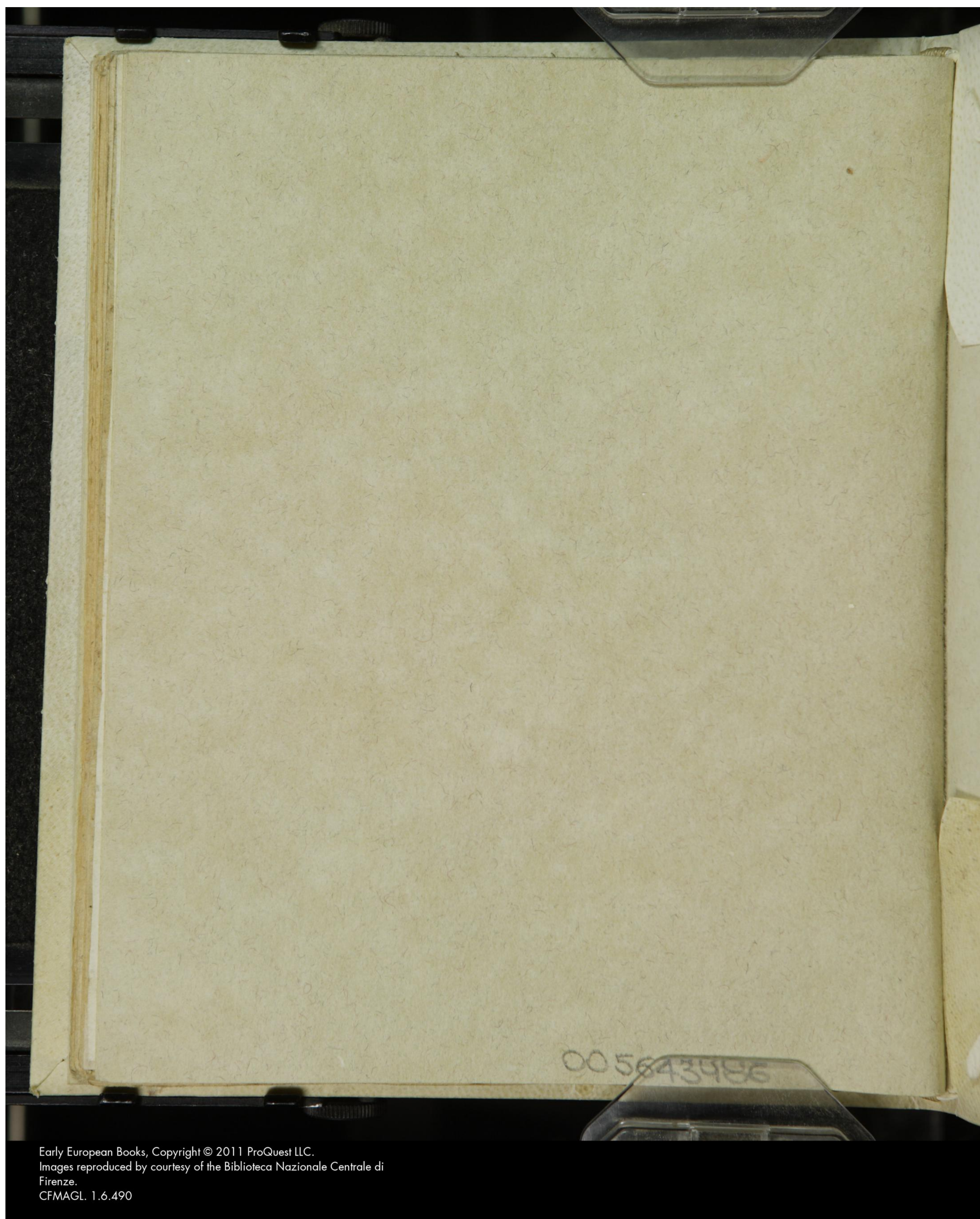
Cum mihi TE, BRANDI, tua virtus fecit amicum,
Virtuti applaudo, mente manuq; tuæ.
Virtutem comitatur honos: cape præmia digna:
Post tyrocinium, Practicus artis eris.
Nempe Tibi hoc meritisq; tuis BARTHLINUS uterq;,
Hoc Tibi BORRICHIUS, WORMIADESq; dabunt.

Verus

Verus es illius, quam tractas, filius artis:
Sic, vel BORRICHIO *teste, vocandus eris.*
Excolis ingenii dotes, studiôq; perenni
Scripta legis Coi, Pergameiq; Senis.
Nec Tibi prisca Hygiea sat est; nova dogmata jungis,
Quæ sapiens HELMONT, *quæ* PARACELSUS *habet.*
Abdita naturæ cultrô rimaris, & igne,:
Sæpe tuas maculat carbo, cruorq; manus:
Scrutaris vires herbarum, & nomina signas:
Flora domi in chartis vernat ovatq; tuis.
Non Venus & vinum Tibi curæ, aut alea fallax:
Sola Tibi virtus, cum pietate, placet.
Talia conantem quis non laudabit? amore
Quis dignum, ex merito, non putet esse suo?
Gratulor ex animo Patriæq; tuæq; Parenti!
Nam Patris & Patriæ es lausq; decusq; tuæ.
Gratulor usq; Tibi! concessa LICENTIA *quando est,*
Postea Apollineâ DOCTOR *in arte clues.*
Interea quascunq; abeas peregrinus in oras,
Sit Deus ipse tuæ duxq; comesq; viæ!
Tessera amicitiæ sit tandem hæc clausula nostræ:
BRANDI, dum vivo, sum maneoq; Tuus.

Gratulabundus scripsit

B. SIWERS.

005643486

